

СХВАЛЕНО

Протокол засідання педагогічної ради

Коростишівського ЗДО№7

29 серпня 2023 року № 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ в.о.директора

Коростишівського ЗДО№7

29 серпня 2023 року № ____

Освітня програма

закладу дошкільної освіти №7

Коростишівської міської ради

на 2023-2024 навчальний рік

Зміст	Сторінка
Вступ	3
Розділ I. Загальні відомості про ЗДО	4
Розділ II. Загальні положення	
2.1. Нормативно-правове забезпечення діяльності ЗДО	5
2.2. Пріоритетні напрямки роботи закладу	6
2.3. Тривалість навчального року	6
2.4. Мережа груп	6
2.5. Режим роботи закладу	7
Розділ III. Інструменти забезпечення якості освіти	
3.1. Кадрове забезпечення	7
3.2. Освітнє середовище в умовах воєнного стану	11
3.3. Предметно-просторове розвивальне середовище	11
3.4. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу	12
3.5. Робота з батьками вихованців	14
3.6. Моніторинг рівня професійної компетентності педагогів	14
3.7. Моніторинг сформованості компетенцій дітей	15
Розділ IV. Організація освітнього процесу	
4.1. Режим дня	16
4.2. Планування освітнього процесу	17
4.3. Типи організації дитячої діяльності	18
4.3.1. Організована діяльність	18
4.3.2. Самостійна діяльність	30
4.3.3. Індивідуальна робота	31
4.4. Інноваційна діяльність	33
4.5. Організація діяльності інклюзивних груп	35

4.6. Реалізація освітнього процесу в ЗДО з використанням дистанційних форм здобуття освіти	36
Розділ V. Показники реалізації освітньої програми.	38
5.1. Особистість дитини	38
5.2. Дитина в соціумі	38
5.3. Дитина у природному довкіллі	38
5.4. Мовлення дитини	38
5.5. Дитина у світі мистецтва	39
5.6. Гра дитини	39
5.7. Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	39
Додатки	
1. Орієнтовний зразок аналітичної довідки за підсумками діагностики стану сформованості компетентностей дітей	40
2. Орієнтовний розпорядок дня для дітей третього року життя	41
3. Орієнтовний розпорядок дня для дітей четвертого року життя	42
4. Орієнтовний розпорядок дня для дітей п'ятого року життя	43
5. Орієнтовний розпорядок дня для дітей шостого року життя	44
6. Орієнтовний режим дня дошкільника вдома	45
7. Схема планування освітньо-виховної роботи з дітьми дошкільного віку протягом дня	47
8. Особливості календарного планування освітньо-виховної роботи з дошкільниками	50
9. Планування організованої діяльності дошкільників	51
10. Шаблон календарного планування освітньо-виховної роботи	52
11. Роль ігрової діяльності дошкільників	53
12. Педагогічне керівництво ігровою діяльністю дошкільників	54
13. Види дидактичних ігор	56
14. Педагогічне керівництво дидактичними іграми	59
15. Класифікація дитячих ігор	61
16. Керівництво творчими іграми дітей	63
17. Колективне спостереження під час екскурсії	64

18. Дослідницько - пошукова діяльність	65
19. Особливості організації занять у ДНЗ	67
20. Організація трудової діяльності в ДНЗ	70
21. Педагогічне керівництво самостійною діяльністю дошкільників	72
22. Рекомендації щодо роботи з дітьми під час воєнного стану	74

Діяльність закладу дошкільної освіти (далі — ЗДО) у 2023/2024 навчальному році продовжується в умовах воєнного стану. Основними нормативними документами, які визначають особливості організації освітнього процесу, життєдіяльності здобувачів дошкільної освіти та професійної діяльності педагогів є:

- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про дошкільну освіту»;
- Закон України «Про охорону дитинства»;
- Положення про ЗДО;
- Санітарний регламент ДНЗ.

Пріоритетні напрями діяльності ЗДО в 2023/2024 навчальному році:

1. Організація та підтримка безпечного освітнього простору.
2. Організації освітнього процесу у різних форматах і подолання освітніх втрат.
3. Педагогічна взаємодія з дітьми, зокрема з дітьми з особливими освітніми потребами.
4. Партнерство у співпраці з батьками або законними представниками дітей.
5. Організаційно-методична підтримка керівників і педагогів ЗДО.
6. Організація в нових умовах атестації педагогічних працівників.
7. Організація харчування в ЗДО.

Освітня програма діяльності дошкільного навчального закладу зорієнтована на цінності та інтереси дитини, урахування вікових можливостей, збереження дитячої субкультури, взаємозв'язок усіх сторін її життя та створення умов для соціально-емоційного благополуччя й адаптації кожної дитини в соціумі дорослих та однолітків шляхом засвоєння культурно-комунікативних засобів спілкування.

Цілі і завдання Освітньої програми дошкільного навчального закладу визначаються відповідно до його Статуту. Заклад прагне задовольнити потреби громадян відповідної території мікрорайону міста в здобутті дошкільної освіти, забезпечити відповідність рівня дошкільної освіти вимогам Базового компонента дошкільної освіти; створити безпечні та нешкідливі умови розвитку, виховання та навчання дітей, режим роботи, умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я дітей відповідно до санітарно-гігієнічних вимог та забезпечувати їх дотримання. Освітня програма враховує потреби дитячого контингенту.

Мета Освітньої програми: створення в дошкільному навчальному закладі інтегрованої освіти, що реалізує право кожної дитини на якісну і доступну освіту,

що забезпечує рівні стартові можливості для повноцінного фізичного і психічного розвитку дітей, як основи їх успішного навчання в школі в умовах інтеграції зусиль сім'ї і закладу дошкільної освіти.

Призначення закладу дошкільної освіти полягає у наданні дітям якісної дошкільної освіти і виходить із визначеного у сучасній психолого-педагогічній науці поняття про те, що саме забезпечення емоційного благополуччя дитини в умовах сім'ї і дошкільного закладу стає запорукою її розвитку та успішної самореалізації на наступному етапі життя в початковій ланці школи.

РОЗДІЛ І.

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО КОРОСТИШІВСЬКИЙ ЗДО №7

Повна назва дошкільного навчального закладу (за Статутом)	Заклад дошкільної освіти №7 Коростишівської міської ради
Адреса закладу	Житомирська область, м.Коростишів, вул.Богуна Івана, буд.1-В
Телефон	(04130) 5 – 62 - 39
E-mail	dnz71964@ukr.net
сайт	https://korostishiv-dnz-7.mozello.com/
Прізвище, ім'я, по батькові завідувача закладу	Денисовець Лариса Федосівна
Прізвище, ім'я, по батькові вихователів-методистів закладу	Кравчук Оксана Валеріївна Тяпочкіна Тетяна Михайлівна
Дата заснування закладу	30.12.1964р. – 1-й корпус, 1977р. – 2-й корпус
Дата реєстрації (перереєстрації) останньої редакції Статуту	20.07.2021року
Профіль закладу за статутом та робочим навчальним планом	Заклад комбінованого типу
Мова навчання	Українська

РОЗДІЛ II. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

2.1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДО

Освітня діяльність у закладі дошкільної освіти у 2023-2024 навчальному році буде організована відповідно до:

- Закону України «Про освіту»;
- Закону України «Про дошкільну освіту»;
- Базового компонента дошкільної освіти в Україні;
- Положення про дошкільний навчальний заклад, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2003 р. №305;
- Статуту закладу;
- Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року від 9 жовтня 2020 р. №1233-р;
- Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 р. №234);
- Гранично допустимого навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності, затвердженого наказом МОН України від 20.04.2015 р. №446;
- Листа МОН від 03.07.2009 р. №1/9-455 «Планування роботи в дошкільних навчальних закладах»;
- Листа МОН від 27.09.2010 р. №1/9-666 «Про організацію роботи з дітьми п'ятирічного віку»;
- Листа МОН від 16.03.2021 № 1/9-148 «Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компонента дошкільної освіти»;
- Листа Інституту інноваційних технологій і змісту освіти від 26.07.2010 р. №1, 4/18-3082 «Про організовану і самостійну діяльність дітей у дошкільних навчальних закладах»;
- Листа МОН "Про систему роботи з дітьми, які не відвідують дошкільні навчальні заклади" від 04.10.2007 р. № 1/9-583;
- Листа МОН «Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами» від 15.06.2022 № 1/6435-22;
- Листа МОН «Про методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в літній період» від 22.06.2022 № 1/6894-22;
- Інструктивно-методичних рекомендацій «Організація роботи та дотримання вимог з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах дошкільної освіти» (Додаток до листа МОН від 14.02. 2019 № 1/11-1491);
- Інструктивно-методичних рекомендацій «Організація фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних навчальних закладах» №1/9-456 від 02.09.16 р.;
- інших нормативно-правових документів в сфері освіти.

2.2. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ ЗАКЛАДУ

З урахуванням реалій сьогодення та дії правового режиму воєнного стану, питання щодо створення безпечного, комфортного, інклюзивного середовища для всіх учасників освітнього процесу й підвищення якості освітньої діяльності закладів дошкільної освіти залишаються пріоритетними в 2023/2024 навчальному році. Окрім того, особлива увага приділяється роботі з батьками й налагодженню тісної комунікації між усіма учасниками освітнього процесу та формуванню соціальногромадянської компетентності дітей дошкільного віку.

Заклад дошкільної освіти протягом 2023-2024 навчального року здійснюватиме освітню діяльність за гуманітарним та фізкультурно-оздоровчим напрямками, реалізуючи такі пріоритетні завдання:

1. Сприяти розвитку мовлення дошкільників під час їх організованої діяльності.
2. Організувати і підтримувати у закладі безпечний освітній простір.
3. Розвивати професійні компетентності педагогів, які працюють з дітьми з ООП.

2.3. ТРИВАЛІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Навчальний рік у закладі починається 1 вересня і закінчується 31 травня наступного року, літній оздоровчий період – з 1 червня по 31 серпня. Загальна тривалість канікул, під час яких заняття з вихованцями не проводяться, складає 115 днів:

літні – 90 календарних днів з 1 червня по 31 серпня,
осінні – 5 календарних днів, останній тиждень жовтня,
зимові – 10 календарних днів з 1 січня по 10 січня,
весняні – 10 календарних днів з 1 квітня по 10 квітня.

2.4. МЕРЕЖА ГРУП

У 2022-2023 навчальному році укомплектовано 12 груп:

- 2 групи раннього віку - третього року життя;
 - 3 групи молодшого віку - четвертого року життя;
 - 3 групи середнього віку - п'ятого року життя;
 - 4 групи старшого віку - шостого року життя.
- З них: 5 інклюзивних та 1 логопедична.

2.5. РЕЖИМ РОБОТИ ЗАКЛАДУ

У дошкільному навчальному закладі встановлено 5-денний навчальний тиждень. Заклад працює з 8.00. до 17.00 (9 годин). Режим роботи чергових груп з 7.30. до 18.00 (10,5 годин).

РОЗДІЛ III.

ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

3.1. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Якісний склад педагогічних кадрів дошкільного закладу

Графік підвищення кваліфікації

педагогічних працівників дошкільного закладу

3.2. ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Освітнє середовище, в якому перебувають дошкільники в нових соціальних умовах воєнного стану, має бути не лише безпечним, а й інформативним, цікавим, змістовним, стимулювати когнітивний, емоційно-ціннісний та діяльнісно-поведінковий розвиток дітей. Облаштування внутрішнього простору приміщень укриттів має бути комфортним, містити все необхідне обладнання для організації освітнього процесу. Рекомендовано облаштувати в укриттях різні ігрові осередки (куточок творчості, читання, тощо). З метою залучення дітей до різних видів діяльності педагогічному колективу необхідно заздалегідь спланувати змістовий контент роботи, що відвертатиме увагу дітей від хвилювань, страхів та сприятиме зниженню тривожності. Доцільно використовувати технічні засоби навчання, дидактичні, настільно-друковані ігри, різні види театрів, шашки, шахи, залучати дітей до малювання та поробок з паперу, природного матеріалу тощо.

3.3. ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВЕ РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Створення в дошкільному закладі повноцінного розвивального середовища та забезпечення відповідної позиції вихователя в організації діяльності дітей – провідний засіб реалізації завдань сучасного реформування освіти. Адже правильно організоване розвивальне середовище сприяє соціалізації дитини, впливає на всі аспекти її розвитку. Створюючи освітнє середовище у дошкільному закладі, дотримуватись законодавчих документів щодо безпечного, змістовного, розвивального середовища.

Освітнє середовище закладу наповнюється відповідно до Наказу МОН від 19.12.2017 № 1633 «Про затвердження Примірного переліку ігрового та навчально-дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти»;

Безпечність умов у закладі створюється відповідно до вимог листа МОН України від 14.02.2019 р. № 1/11-1491 «Щодо організації роботи та дотримання вимог з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах дошкільної освіти» та Концепції безпеки закладів освіти.

Наповнення осередків до початку навчального року змінюється згідно з віковими особливостями дітей конкретної групи. Обов'язковою умовою забезпечення ефективного розвитку дитини є створення розвивального середовища в єдності всіх його складників, а саме: природного; предметно-

ігрового; соціального; власного «Я» дитини, тобто організоване відповідно до вимог Освітньої програми «Впевнений старт» для дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку і Програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля".

Створення сприятливого для розвитку оточення в закладі включає в себе розумну і естетичну організацію простору і його елементів: дитячі іграшки, дитячі меблі, дитячі книжки, дитячі малюнки тощо. Дітям доступні всі функціональні елементи простору закладу, що спонукає їх до активної предметно-практичної діяльності, прояву творчості, креативності. В групових кімнатах простір ділиться на окремі осередки, які пов'язані між собою.

Для кожного вікового періоду предметно-ігрове середовище особливе.

Облаштування розвивального середовища для дітей раннього віку в дошкільному закладі починається з роздягальні. Усі значущі для дітей фрагменти інтер'єру групової кімнати розміщуються на рівні зросту малят, щоб вони могли їх краще роздивитися і їм було легше діставати все, що може знадобитися для виконання тих чи інших дій. Пріоритетом у створенні середовища є забезпечення сенсорного та мовленнєвого розвитку малят.

Середній вік – розквіт сюжетно-рольової гри. Діти цього віку вже використовують предмети-замінники, символи, які дозволяють вийти за рамки реальної предметної дії та відтворити загальний задум у скороченій ігровій формі. Ця особливість відіграє важливу роль в інтелектуальному розвитку дитини, тому вихователі мають більше пропонувати предмети-замінники замість реальних. Враховуючи, що в середньому дошкільному віці інтерес проявляється до мови, ігрове середовище наповнено дидактичними іграми для розвитку мовлення. В наявності різноманітний матеріал для будівельних та конструктивних ігор.

У старших вікових групах застосовується різний матеріал, який сприяє підготовці до оволодіння читанням, математикою: друковані літери, слова, таблиці, книжки з великим шрифтом, посібники з цифрами, настільно-друковані ігри з цифрами та літерами, ребуси, головоломки. Виділяється місце для дидактичних ігор математичного змісту, причому таких, де б діти могли виявляти самостійність у виборі матеріалу. Так само використовуються матеріали, що стимулюють розвиток пізнавальної активності дітей – дитячі енциклопедії, ілюстровані видання про тваринний та рослинний світ, дитячі журнали, альбоми, предмети для дослідно-пошукової діяльності – магніти, збільшувальне скло, пружини, ваги, мензурки, великий вибір природних матеріалів.

У закладі створено середовище адаптоване до потреб дітей з особливими освітніми потребами. Облаштовано ресурсну кімнату, призначену для проведення групових та індивідуальних психолого-педагогічних занять під час організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Для створення оптимального розвивального простору підбирається різне обладнання (ігрове, навчальне, спортивне тощо), продумується його оптимальне розміщення. Розвивальний простір створюється не для зручності педагога, а для

того, щоб дитина могла вільно, відповідно до своїх смаків і настрою, обирати той чи інший осередок.

Для рухової діяльності існує фізкультурне обладнання, фізкультурний інвентар, ігрове обладнання для розвитку рухів і рухової активності.

Для образотворчої діяльності - дидактичне приладдя, інвентар, картини, репродукції.

Для музичної діяльності - музичні інструменти, магнітофони, дидактичні ігри.

Для театральної і літературної діяльності - ілюстровані літературні видання для дітей, костюми, елементи костюмів, атрибути, театральні іграшки, екранно-звукові засоби.

Для трудової діяльності - інвентар, приладдя, яке використовують в господарсько-побутовій праці і праці в природі.

В кожній групі є магнітні дошки, технічні засоби навчання.

Компоненти розвиваючого предметного середовища в ЗДО включають не тільки групові приміщення, а й інший функціональний простір – музично-спортивний зал, прогулянкові майданчики, інші структурні компоненти.

В закладі функціонують 2 зали – музична та фізкультурна.

Фізкультурна зала забезпечена різноманітним інструментарієм для здійснення освітньо-виховної, корекційної та здоров'яформуючої роботи з дітьми.

Для організації музичної діяльності у музичній залі є комплект дитячих музичних інструментів, мультимедійна дошка з проектором, музичний центр з колонками та мікрофонами. В наявності різноманітні театральні костюми та декорації, які зберігаються у відповідних шафах.

3.4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Забезпечення змісту дошкільної освіти здійснюється відповідно до Базового компонента дошкільної освіти та реалізується згідно з освітніми програмами розвитку дітей та навчально-методичними посібниками, затвердженими в установленому порядку Міністерством освіти і науки України.

Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу у закладі здійснюється відповідно до вимог Листа Міністерства освіти і науки України від 09.12.2019 №1/9-750 «Щодо освітніх програм у ЗДО», Листа МОН «Про методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в літній період» від 22.06.2022 № 1/6894-22 та деяких інших.

В освітньому процесі закладу зміст інваріантної складової Базового компоненту дошкільної освіти забезпечується через завдання Освітньої програми «Впевнений старт» для дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку та Програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля".

Концептуальна ідея програми – у виробленні оптимального варіанту реалізації змісту Базового компонента дошкільної освіти, в якісно нових підходах до розвитку, навчання і виховання дитини дошкільного віку, що базуються на інтеграції наукової та народної педагогіки, педагогічної спадщини видатних вітчизняних учених із сучасними теоріями та державними вимогами і стандартами.

В основу Програми покладено:

- а) педагогічну модель особистісно орієнтованого, компетентнісного підходів до розвитку, навчання та виховання особистості дитини як майбутньої успішної та щасливої людини, у якій необхідно сформувавши розумні потреби, культивувати духовні цінності, розвивати обдарування, розум, здібності;
- б) основні позиції щодо розвитку, навчання і виховання дитини за Базовим компонентом дошкільної освіти;
- в) основні засади національного виховання, відображені у працях видатних педагогів минулого і сучасності.

Мета програми:

Виховання душі, тіла і розуму, творчої, щасливої в житті дитини. Вона передбачає реалізацію основних ідей видатних учених минулого і сучасності, що стосується положень особистісно зорієнтованого, ціннісного та компетентнісного підходів щодо розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Завдання програми:

Закласти основи здоров'я, забезпечити фізичний, духовний, моральний, естетичний, емоційний та інтелектуальний розвиток особистості дошкільника, а саме:

1. Виховати здорову дитину, сформувавши у неї мотивацію на здоровий спосіб життя і безпечну поведінку.
2. Закласти моральний фундамент на основі загальнолюдських, моральних, духовних, громадянських, екологічних, естетичних цінностей.
3. Розвивати інтелект у процесі різних видів дитячої діяльності (пізнавальної, навчальної, ігрової, трудової), враховуючи ідеї видатних українських педагогів минулого і сучасності, основні засади народної дидактики, передові педагогічні технології.
4. Забезпечити розвиток емоційно-чуттєвої сфери дитини та формування емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу.
5. Розвивати творчі задатки і здібності дитини, здатність до самопізнання своїх можливостей.

Освітня та корекційно-розвиткова робота в спеціальній групі для дітей з порушенням мовлення здійснюється згідно з вимогами Програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" та Програми «Корекційно-розвиткова робота з дітьми із загальним та фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення» (автори: Ірина Кравцова та Лариса Стахова).

Освітня робота в інклюзивних групах реалізується згідно з вимогами Освітньої програми «Впевнений старт» для дітей молодшого та старшого дошкільного віку.

Інваріантна складова БК реалізовується через парціальні програми:

- «Україна – моя Батьківщина» - парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку за науковою редакцією О.Д.Рейпольської.
- Програма та методичні рекомендації «Англійська мова для дітей дошкільного віку» (Т.М.Шкваріна, А.І. Кулікова, аг редакція О.В.Низковська).

3.5. РОБОТА З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ

Враховуючи вікові особливості дітей дошкільного віку, ключовою передумовою для ефективного та дієвого освітнього процесу є партнерська взаємодія між батьками та педагогічним колективом ЗДО. Оскільки форма організації освітнього процесу у ЗДО залежить від безпекової ситуації, комунікація має здійснюватися з урахуванням локації дітей (вдома, у бомбосховищі, в умовах зовнішньої міграції, в умовах внутрішньої міграції, в закладі дошкільної освіти, з батьками, вихователями, опікунами, волонтерами тощо) і орієнтуватися на виконання різних завдань, як-от:

- інформування сімей, які евакуйовані з небезпечних територій і можуть долучитися до освітнього процесу за місцем тимчасового проживання;
- надання інформації щодо використання приватних освітніх платформ із безкоштовним доступом до освітніх послуг з метою залучення дітей до освітнього процесу;
- сприяння тимчасовому долученню дітей до освітнього процесу в ЗДО в зарубіжних країнах на період військових дій,
- організація індивідуальних консультацій із фахівцями (практичними психологами, психотерапевтами, медичними працівниками, юристами та ін.);
- психологічний супровід дітей та їхніх батьків у кризовому стані (в умовах евакуації, під час перебування у бомбосховищах, у медичних закладах, прихистках, під час перетину кордону тощо).

Задля ефективності комунікації з батьками, вихователями й усіма, хто задіяний в освітньому процесі, рекомендовано обрати оптимальні для здійснення кожного конкретного завдання канали комунікації. У складних умовах корисними можуть бути сервіси та інструменти комунікації в онлайн-режимі, а саме:

- розміщення на сайті ЗДО рекомендацій для батьків щодо роботи з дітьми, відповідно до їхнього віку;
- створення спільнот із батьками, вихователями, психологами, тощо в соціальних мережах Viber, Telegram, WhatsApp з використанням електронних платформ Zoom, GoogleMeet, GoogleClassroom, Microsoft Teams з метою надання інформаційно-освітніх та психолого-педагогічних послуг.

3.6. МОНІТОРИНГ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Оцінювання рівня педагогічної майстерності педагогів, здійснювати за модульно-критеріальною моделлю шляхом опитувань, тестувань, анкетувань та спостережень за організацією та здійсненням освітнього процесу в групах.

3.7. МОНІТОРИНГ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДІТЕЙ

Якість дошкільної освіти визначається за численними параметрами, основними з яких є цілісний гармонійний розвиток дитини дошкільного віку та її готовність до наступної ланки освіти – початкової школи – і життя в сучасному соціумі.

Моніторинг проводиться відповідно до річного плану роботи закладу дошкільної освіти №7, з метою вивчення стану реалізації завдань Базового компонента дошкільної освіти України, Програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" та Освітньої програми «Впевнений старт» для дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку. Інструментарій для здійснення діагностичних досліджень розроблено на основі методичного посібника «Педагогічний моніторинг у ДНЗ» (упорядник Швайка Л.А., вид. Основа, Харків, 2017 р.).

Діагностика в дошкільному закладі проводиться з дітьми, починаючи з молодшого дошкільного віку. Вона допомагає виявляти здібності у дитини, навички, розкрити її особистісні якості, самосвідомість, самооцінку, рівень розвитку дитини. Головна мета діагностування – одержати не стільки якісно нові результати, скільки оперативну інформацію про реальний стан і тенденції зміни об'єкта діагностування для подальшої організації освітньо-виховної роботи.

Оцінювання рівня сформованості компетентностей дітей проводиться вихователями, за участю вихователів-методистів, практичного психолога, вчителя-логопеда та вихователя з фізичної культури двічі на рік: перше оцінювання – у вересні-жовтні, друге – у травні. Тривалість індивідуального обстеження дитини не повинна перевищувати 15-25 хвилин. При здійсненні моніторингу освітньої діяльності з дітьми старшого дошкільного віку, слід пам'ятати, що головне не обсяг наявних знань у дітей, а вміння використовувати набуті знання в житті.

Діагностування в логопедичній групі проводиться вчителем-логопедом тричі на рік: перше оцінювання – у вересні, друге – у січні, третє – у травні.

За результатами аналізу даних та детальної обробки результатів здійснюється моніторинг якості знань по кожній віковій групі у відсотках. Моніторингові дослідження якості надання освітніх послуг створюють базу для прийняття управлінського рішення. Адміністрацією ЗДО також укладається детальна аналітична довідка (Додаток1)* із зазначенням результатів моніторингу, термінів проведення, заходів по усуненню недоліків, заохочення працівників, тощо. Підсумки моніторингу в ЗДО розглядаються на засіданні педагогічної ради.

РОЗДІЛ ІV. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

4.1. РЕЖИМ ДНЯ

Режим дня — правильний розподіл у часі головних процесів життєдіяльності дитини. Режим дня дитини дошкільного віку має відповідати таким педагогічним вимогам:

1. Відповідність природному ритму основних фізіологічних процесів дитячого організму, чергування активної діяльності з відпочинком.

2. Постійність, стійкість і визначеність головних елементів. Організація режиму дня повинна бути доцільною, раціональною, що мають усвідомлювати і діти. Вихователь мусить вимагати його дотримання доброзичливо, спокійно, але наполегливо, рішуче. Ці вимоги здатна сприймати вже півторарічна дитина. Особливо важливо контролювати дотримання режиму, передусім на початкових етапах.

3. Гнучкість. Режим має враховувати природні біоритми дитячого організму. Для розвитку саморегуляції організму важливо, щоб усі аспекти режиму враховували бажання, індивідуальні особливості дитини. Наприклад, дитині зі збудливою, слабкою нервовою системою потрібно частіше відпочивати і більше спати, а залежно від її самопочуття, стану здоров'я, попередньої або наступної діяльності можна скоригувати час прийому їжі та ін.

Загальними компонентами режиму дітей в усіх вікових групах ЗДО є: прибуття у ЗДО, ранкова гімнастика, самостійні ігри, сніданок, заняття, прогулянка, обід, сон, гігієнічна гімнастика, самостійна діяльність, полуденок, прогулянка, ігри. (Додатки 2,3,4,5)*

Водночас режим дня кожної вікової групи має свої особливості. У молодших групах, діти яких ще недостатньо оволоділи навичками самообслуговування, відводять більше часу на підготовку до прогулянки, одягання, прийом їжі, намагаючись це робити не за рахунок часу, відведеного на ігри і самостійну діяльність дітей. У старшій групі, дітям якої доводиться вирішувати значно складніші навчально-виховні завдання, не варто збільшувати час заняття за рахунок інших компонентів режиму.

Велике значення у вихованні фізично здорових дітей є дотримання режиму дня і вдома. (Додаток 6)*

Режим дня в групах дошкільників містить у собі **дві прогулянки** – денну і вечірню. Прогулянка – час відпочинку дітей і водночас продовження виховної роботи з ними. У прогулянку може входити: проведення спостережень з метою збагачення знань і уявлень дошкільників — зрозумілі для них явища суспільного життя, ознайомлення з явищами природи, праця на ділянці, колективна рухлива гра, а також індивідуальна і групова робота з дітьми з розвитку їх рухів (різноманітні вправи). Треба враховувати поточні обставини (погода, пора року).

Під час вечірніх прогулянок кількість видів ігрової діяльності скорочується, в основному планують малорухливі та самостійні ігри. Планується спостереження за явищами природи, а влітку і праця (на городі, у квітнику), розваги, ігри-

драматизації, прибирання куточків, поробки іграшок, ремонт книжок та ін. Також планується індивідуальна робота з дітьми з різних розділів програми.

4.2. ПЛАНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

4.2.1. Планування роботи дошкільного навчального закладу – процес визначення конкретних цілей, завдань, змісту, форм, методів, засобів досягнення намічених перспектив на певний відрізок часу. Його мета – забезпечити гармонійний, різнобічний розвиток особистості дитини з орієнтацією на її цінності та інтереси, збереження дитячої субкультури.

Завдання педагогічного колективу – створити оптимальну систему планування, яка б найповніше реалізувала поставлену мету. В основу планування освітнього процесу покладені такі принципи: науковості, актуальності, свободи вибору, цілісності та логічності, перспективності, наступності, систематичності, повторності, концентричності та достатності змісту, реальності заходів.

Річний план роботи дошкільного навчального закладу, складається на навчальний рік та літній період, види і форми планування освітнього процесу по групам схвалюються серпневою педагогічною радою. Річний план роботи має затверджуватись керівником закладу.

Складаючи плани своєї роботи, педагогам-вихователям різних вікових груп, музичним керівникам, вихователю з фізичної культури, керівникам гуртків та іншим фахівцям важливо враховувати вимоги Базового компонента дошкільної освіти, Програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" та Освітньої програми «Впевнений старт» для дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку, орієнтуючись на тематику перспективного блочно-тематичного планування.

Крім того важливу увагу слід приділити реалізації пріоритетних завдань освітньо-виховної роботи закладу в 2023-2024 навчальному році:

Планування та організація життєдіяльності здійснюється за тематичним принципом та режимними моментами з урахуванням освітніх напрямів, які базуються на інтегрованому підході до організації життєдіяльності дітей, що забезпечує змістовну цілісність, системність, послідовність, ускладнення та повторення програмного матеріалу. Календарний план роботи вихователів може бути у різних варіантах:

1 варіант: складається за режимом першої і другої половини дня (Додатки 7, 8, 9),* коли педагог усі потрібні заходи на поточний день вносить в шаблон щоденного плану освітньо-виховної роботи. (Додаток 10)*. Обов'язковою є участь обох вихователів вікової групи у процесі планування освітньої роботи з дітьми.

Вміст папки при такому плануванні за розділами такий:

1. Режим дня.
2. Розклад організованої діяльності дітей протягом дня.
3. Перспективне планування тематичних циклів (на рік та поточний тиждень).

4. Організована діяльність у другу половину дня (СХД, гуртки, праця, розваги).
5. Фізичний розвиток (комплекси ранкової гімнастики, гімнастики пробудження, фізкультурних комплексів на свіжому повітрі, загартування).
6. Робота з батьками.
7. Рухливі ігри (таблиця розподілу на рік).
8. Дидактичні ігри (таблиця розподілу на рік).
9. Сюжетно – рольова гра.
10. Календарне планування на щодень.

2 варіант: групи, що працюють за Програмою «Впевнений старт» працюють у відповідності до розробок, поданих у комплекті до Програми.

3 варіант: групи, що працюють за Програмою «Українське дошкілля» користуються посібником авторів С.М.Ванжи, О.В.Хрислової та Ю.А.Романової «Розгорнутий календарний план» для різних вікових груп.

Робота музичних керівників, вихователя з фізичної культури, керівників гуртків та інших спеціалістів планується окремо для кожної вікової групи та відображає відповідні форми роботи з дітьми. Зміст планів узгоджується з планами роботи вихователів та враховується тижнева (денна) тематика.

У ході планування педагогічного процесу важливо враховувати загальні тенденції, які визначають пріоритети подальшого розвитку та оптимізації освіти, зокрема дошкільної:

- впровадження особистісно орієнтованої моделі виховання;
- гуманізація, гуманітаризація освітньо-виховного процесу;
- орієнтація на активне проходження дитиною кожного вікового проміжку дошкільного дитинства як важливої передумови подальшого розвитку особистості;
- використання інноваційних освітніх технологій;
- інтегрований підхід до організації та змісту освіти;
- забезпечення наступності між дошкільною і початковою ланками в контексті неперервності освіти;
- інтеграція суспільного та родинного виховання та ін.

4.3. ТИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Будь-яка організована діяльність своєрідна тим, що педагог заздалегідь продумує мету, час, місце, умови, хід проведення тієї чи іншої форми роботи, необхідний для неї матеріал, обладнання, її зв'язок з іншими формами організації життєдіяльності, а також передбачає можливі дії дітей, шляхи впливу на них та очікувані результати.

Дитяча життєдіяльність передбачає педагогічно виважене поєднання *організованого та самостійного*, вільного типів діяльності дошкільників.

Сучасне трактування організованого типу діяльності дітей ґрунтується на засадах партнерства, співробітництва педагога з колективом, підгрупою та окремою дитиною, дітей одне з одним з урахуванням їхніх вікових, індивідуальних можливостей і потреб розвитку.

При організації освітньої діяльності варто зважати на провідний вид діяльності дітей (ранній вік — предметно-маніпулятивна; дошкільний вік — ігрова), а також на те, що діяльнісний підхід є основою для досягнення цілей розвитку дітей різного віку.

Пріоритетні завдання для розвитку дітей:

- *раннього віку* — опанування предметно-маніпулятивною діяльністю, формування активного мовлення, розвиток відчуттів та сприймання (зорові, слухові, тактильні та ін.), виховання культурно-гігієнічних навичок;

- *молодшого дошкільного віку* — оволодіння предметно-практичною діяльністю (діяльність з предметами за їх призначенням), засвоєння сенсорних еталонів (колір, форма, розмір), розвиток мовлення, вправлення чуттєвого досвіду взаємодії з оточенням (бачу, чую, відчуваю, дію);

- *середнього дошкільного віку* — ігрова діяльність, формування граматичної правильності мовлення та вихід на творчий рівень сюжетно-рольової гри;

- *старшого дошкільного віку* — формування психологічної зрілості та готовності до навчання у школі (життєві компетентності, мотивація, саморегуляція, вміння спілкуватися, інтерес до пізнавальної діяльності).

4.3.1. Організований тип діяльності включає ті форми освітньої роботи, через які під безпосереднім керівництвом педагога, за його участі вихованці залучаються до різноманітних видів специфічної дитячої діяльності. (Додаток 11)*

1. Організована ігрова діяльність реалізується шляхом проведення дидактичних, рухливих, конструкторсько-будівельних ігор, драматизацій тощо.

З огляду на те, що провідною у дошкільному віці є ігрова діяльність, гра широко використовується у освітньому процесі як самостійна форма роботи з дітьми та як ефективний засіб і метод розвитку, виховання і навчання в інших організаційних формах. Пріоритет надається творчим іграм (сюжетно-рольовим, будівельно-конструктивним, іграм-драматизаціям та інсценівкам, іграм з елементами праці та художньо-творчої діяльності) та іграм з правилами (дидактичним, інтелектуальним, рухливим, хороводним тощо).

Необхідно знати, як розвиваються дитячі ігри від віку до віку: як змінюється та збагачується їх зміст, ускладнюється поведінка дітей у грі, зростає їх самостійність. Усе це дуже важливо тому, що планується не ігрова діяльність дітей, а педагогічна діяльність вихователя щодо керівництва іграми. (Додаток 12)*

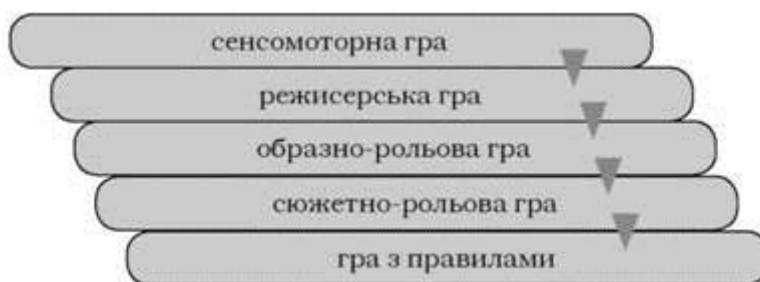
Класифікація дитячих ігор (Додаток 13)*

1. **Творчі ігри.** До них належать режисерські, сюжетно-рольові (сімейні, побутові, суспільні), будівельно-конструкційні, ігри на теми літературних творів (драматизації, інсценування). (Додаток 14)*

2. **Ігри за правилами.** Цю групу утворюють рухливі (великої, середньої, малої рухливості; сюжетні, ігри з предметами; з переважанням основного руху: бігу, стрибків тощо; ігри-естафети) та дидактичні ігри (словесні, з іграшками, настільно-друковані) (Додатки 15, 16)*.

Окрему групу становлять **народні ігри** (забави, рухливі, дидактичні, обрядові). Кожна класифікація є досить умовною і не вичерпує всього різноманіття ігор. Поява нових видів ігор не заперечує попередньо існуючих, в які дитина продовжує гратись.

Динаміка гри в дошкільному віці

2. **Організована навчально-пізнавальна діяльність** реалізується через заняття, а також гурткову, індивідуальну роботу, спостереження та екскурсії у природу (Додаток 17)* й соціум, пізнавально-розвивальні бесіди, дидактичні ігри, елементарні досліди й дитяче експериментування (Додаток 18)* у повсякденному житті.

Заняття різних видів у дошкільному навчальному закладі (Додаток 19)* є важливою складовою освітнього процесу в усіх вікових групах. Вона планується й проводиться відповідно до програмових завдань з урахуванням умов розвивального предметного, природного, соціального середовища і потреб, інтересів, запитів, здібностей дітей (їхнього індивідуального фонду «хочу»).

При плануванні занять ураховуються основні етапи засвоєння, передбачається повторення матеріалу та поступовий характер його ускладнення. Заняття по кожному з розділів навчання погоджуються з заняттями інших розділів (інтеграція). Зв'язок між розділами програми дозволяє показати те чи інше явище з різних боків, поглибити і закріпити уявлення про нього, навчити використовувати знання та вміння в різних умовах.

4.3.2. Навчальне навантаження: тривалість проведення занять – спеціально організованих форм освітнього процесу, що відповідають віковим можливостям вихованців згідно із санітарним законодавством (згідно наказу МОН від 13 травня

2015 р. за № 520/26965 «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності») для дітей раннього віку – 10-15 хвилин, молодшого дошкільного віку – від 15 до 25 хвилин, старшого дошкільного віку – від 25 до 35 хвилин (в залежності від типу заняття). Тривалість перерв між заняттями становить не менше 10 хвилин.

Робочий навчальний план

закладу дошкільної освіти №7

Коростишівської міської ради

на 2023– 2024 навчальний рік

Орієнтовні види діяльності за освітніми лініями	Орієнтовна кількість занять на тиждень за віковими групами			
	Ранній вік (від 2 до 3 років)	Молодша Середня		Старша (від 5 до 6-7 років)
		(від 3 до 4 років)	(від 4 до 5 років)	
Ознайомлення із соціумом *				
Ознайомлення з навколишнім світом *				
Ознайомлення з природним довкіллям *				
Художньо-продуктивна діяльність **: <ul style="list-style-type: none"> - образотворча діяльність - музична діяльність - літературна діяльність 	2	3	3	3
	2	2	2	2
	1	1	1	1
Сенсорний розвиток	1	-	-	-
Логіко-математичний розвиток	-	1	1	1
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	1	1	1	2

Здоров'я та фізичний розвиток:***				
-заняття у спортивній залі,	2	2	2	2
-заняття на свіжому повітрі,		2	2	2
-заняття з валеології та БЖД		1	1	1
Корекційний розвиток ****				
Додаткові освітні послуги:				
- англійська мова				2
- дитяча хореографія				2
Загальна кількість занять на тиждень	7	9	9	14
Максимальна кількість занять на тиждень	10	14	16	20
Максимальне навчальне навантаження на тиждень на дитину***** (в астрономічних годинах)	1,2	2,25	3	5,8
Максимально допустиме навчальне навантаження на тиждень на дитину (в астрономічних годинах)	1,4	3,5	5,3	8,3

Примітки:

* Завдання цих освітніх ліній інтегруються з завданнями інших напрямів освітньої роботи під час усіх видів діяльності дітей протягом дня.

** Театралізована діяльність присутня протягом дня як самостійний вид діяльності або включена в різні заняття для реалізації їх програмових завдань.

*** Години, передбачені для фізкультурних занять, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження на дітей.

**** Передбачає корекційний розвиток пізнавальної, емоційно-вольової сфер, позитивних якостей особистості, формування соціальної компетентності у дітей в предметно-практичних діях під час фронтальних, корекційних під-групових, індивідуальних занять та у повсякденні.

***** Максимально допустиме навчальне навантаження визначають шляхом множення загальної кількості занять на тиждень, відведених на вивчення освітніх ліній у віковій групі, на тривалість заняття залежно від віку вихованців.

Робочий навчальний план

на тиждень на дитину у спеціальній групі для дітей з порушенням мовлення
на 2023/2024 навчальний рік

Види діяльності за освітніми лініями	Кількість занять на тиждень у групі змішаного віку (від 4 до 6(7) років)
Ознайомлення із соціумом*	
Ознайомлення з навколишнім світом*	
Ознайомлення з природним довкіллям*	
Художньо-продуктивна діяльність **: <ul style="list-style-type: none"> - образотворча діяльність - музична діяльність - літературна діяльність 	3 2 1
Сенсорний розвиток	-
Логіко-математичний розвиток	1
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	2
Здоров'я та фізичний розвиток:*** <ul style="list-style-type: none"> -заняття у спортивній залі, -заняття на свіжому повітрі, -заняття з валеології та БЖД 	2 2 1
Корекція порушень мовленнєвого розвитку, формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування****	1
Загальна кількість занять на тиждень	11
Максимальна кількість занять на тиждень	20
Максимальне навчальне навантаження на тиждень на дитину (в астрономічних годинах)*****	3,7/4,6
Максимально допустиме навчальне навантаження на тиждень на дитину (в астрономічних годинах)	5,3/8,3

Примітки:

* Завдання цих освітніх ліній інтегруються в усі види діяльності дітей протягом дня.

** Театралізована діяльність присутня протягом дня як самостійний вид діяльності чи включена в різні заняття для реалізації їх програмових завдань.

*** Години, передбачені для фізкультурних занять, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження на дітей.

**** Передбачає корекцію порушень мовленнєвого розвитку у дітей в предметно-практичних діях під час фронтальних, корекційних підгрупових та індивідуальних занять, інтегрується в усі види діяльності дітей протягом дня: ігрову, трудову, навчальну.

***** Максимально допустиме навчальне навантаження визначають шляхом множення загальної кількості занять на тиждень, відведених на вивчення освітніх ліній у віковій групі, на тривалість заняття залежно від віку вихованців.

Робочий навчальний план

на тиждень на дитину у спеціальних інклюзивних групах

на 2023/2024 навчальний рік

Види діяльності за освітніми лініями	Кількість занять на тиждень за віковими групами	
	Середня група (від 4 до 5 років)	Старша група (від 5 до 6-7 років)
Ознайомлення із соціумом*		
Ознайомлення з природним довкіллям*		
Ознайомлення з навколишнім світом*		
Художньо-продуктивна діяльність **: - образотворча діяльність	3	3
- музична діяльність	2	2
- літературна діяльність	1	1
Сенсорний розвиток	-	-
Логіко-математичний розвиток	1	1
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	2	2

Здоров'я та фізичний розвиток:*** -заняття у спортивній залі, -заняття на свіжому повітрі, -заняття з валеології та БЖД	2 2 1	2 2 1
Корекційний розвиток пізнавальної, емоційно-вольової сфер, позитивних якостей особистості, формування соціальної компетентності в різних видах діяльності****		
Загальна кількість занять на тиждень	10	10
Максимальна кількість занять на тиждень	16	20
Максимальне навчальне навантаження на тиждень на дитину (в астрономічних годинах)*****	3,3	4,2
Максимально допустиме навчальне навантаження на тиждень на дитину (в астрономічних годинах)	5,3	8,3

Примітки:

* Завдання цих освітніх ліній інтегруються в усі види діяльності дітей протягом дня.

** Театралізована діяльність присутня протягом дня як самостійний вид діяльності чи включена в різні заняття для реалізації їх програмових завдань.

*** Години, передбачені для фізкультурних занять, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження на дітей.

**** Передбачає корекцію порушень мовленнєвого розвитку у дітей в предметно-практичних діях під час фронтальних, корекційних під групових та індивідуальних занять, інтегрується в усі види діяльності дітей протягом дня: ігрову, трудову, навчальну.

***** Максимально допустиме навчальне навантаження визначають шляхом множення загальної кількості занять на тиждень, відведених на вивчення освітніх ліній у віковій групі, на тривалість заняття залежно від віку вихованців.

Організоване навчання проводиться у формі занять, починаючи з 3-го року життя. Протягом дня рівномірно розподіляються всі види активності за основними лініями розвитку залежно від бажань та інтересу дітей. Заняття, які потребують підвищеної пізнавальної активності, проводяться переважно в першу половину дня та у дні з високою працездатністю (вівторок, середа). Доцільно

поєднувати та чергувати їх із заняттями з музики, фізичного виховання, ритміки. Не дозволяється вимагати від дітей виконання домашніх завдань.

Організація проведення освітнього процесу у спеціальній групі для дітей з порушенням мовлення має свою специфіку. Учителем-логопедом і вихователями у спеціальній групі для дітей з порушенням мовлення проводяться ігри-заняття з формування мовлення, які мають єдину корекційно-розвивальну спрямованість.

Учитель-логопед проводить:

фронтальні ігри-заняття – з усіма дошкільниками групи упродовж 25 хв.;

підгрупові ігри-заняття – з 4-6 особами (залежно від логопедичного висновку та наповнюваності групи) упродовж 25 хв.;

індивідуальні ігри-заняття – з однією дитиною 10-15 хв.

Освітній процес з дітьми з особливими освітніми потребами відбувається за індивідуальними програмами розвитку (ІПР) та адаптується до можливостей дитини (за необхідністю).

Реалізації освітньої програми сприяє проведення інтегрованих занять. Тривалість інтегрованого заняття може дещо збільшуватись за рахунок постійної зміни різних видів дитячої діяльності (на 5, 10, 15 хвилин відповідно в першій молодшій, різновіковій, старшій групах).

Можливе щоденне проведення одного інтегрованого заняття для закріплення набутих дітьми знань і вмінь у різних видах їх діяльності протягом дня. При цьому забезпечено нормативні вимоги до тривалості статичного навантаження у положенні сидячи на одному занятті, а саме:

у групі раннього віку – 10 хвилин;

у групі молодшого дошкільного віку – 15 хвилин;

у групі середнього дошкільного віку – 20 хвилин;

у групі старшого дошкільного віку – 25 хвилин.

Заняття з фізичної культури й музичного виховання інтеграції не підлягають. Організоване навчання у формі фізкультурних занять проводиться із I молодшої групи. Визначаючи обсяг рухової активності дітей, враховується стан їхнього здоров'я та психофізіологічні особливості. Тривалість занять для дітей у віці

від 2 до 3 років – 15 хвилин;

від 3 до 4 років - 20 хвилин;

від 4 до 5 років – 25 хвилин;

від 5 до 6 років – 25-30 хвилин.

Фізкультурні заняття для дітей дошкільного віку проводять не менше чотирьох разів на тиждень. Форма та місце проведення занять визначаються педагогом

залежно від поставленої мети, сезону, погодних умов та інших факторів. Один раз на тиждень проводиться піший перехід за межами дошкільного закладу.

Заняття можуть бути організовані фронтально, підгрупами, індивідуально залежно від віку дітей, педагогічної мети, матеріально-технічного забезпечення закладу, професійної майстерності педагога.

Під час складання розкладу занять враховується їхнє домінуюче навантаження на дитину (психічне, фізичне, емоційне), передбачається раціональне чергування видів діяльності (розумова, рухова, практично-прикладна) на кожному з них та доцільне використання місць для проведення занять (зокрема, спортивної та музичної зали, ігрового, спортивного майданчика, квітника тощо).

Організована навчальна діяльність дітей у формі занять планується переважно у першу половину дня. В окремих випадках допускається проведення деяких занять у другій половині дня. Це може стосуватися занять з фізичної культури, образотворчої діяльності в групах дітей старшого дошкільного віку. Елементи навчальної діяльності включаються також до інших форм роботи дітьми в повсякденні (ігри, самостійна діяльність, індивідуальна робота, спостереження, чергування тощо).

Організована навчально-пізнавальна діяльність у дошкільному закладі не обмежується самими заняттями як найбільш відомою і популярною організаційною формою.

Гурткова робота є додатковою організаційною формою освітнього процесу. Вона організується з рахуванням інтересів та здібностей самих вихованців, запитів батьків, наявних матеріальних умов та кадрового забезпечення. Зміст гурткової роботи визначається парціальними програмами, вивченням досвіду інноваційної діяльності, обов'язково узгоджується з базовими програмами, за якими працюють групи закладу.

Гурткові заняття проводяться у другій половині дня, у час, відведений для ігор та самостійної художньої діяльності дітей. Тривалість їх відповідає нормам для навчальних занять, а періодичність проведення становить 1-2 рази на тиждень. Оптимальними є наповнюваність гурткових груп – 10-12 осіб на одному занятті та відвідування однією дитиною одного гуртка на день. У загальному розкладі гурткових занять раціонально узгоджуються заняття гуртків різних профільних напрямків для дітей різних вікових груп, уникається дублювання тих видів діяльності, на яких базуються навчальні заняття в першій половині дня.

3. Організована трудова діяльність реалізується у формі індивідуальних і групових трудових доручень, чергувань, колективної праці та ін. (Додаток 19)*;

Організована трудова діяльність дошкільників має велике розвивально-виховне значення впродовж усього дошкільного дитинства, хоча суспільної значущості набуває значно пізніше – у дорослому віці. Праця як вид діяльності приваблює дошкільників завдяки таким чинникам: прагнення до самостійності, про яке дитина заявляє вже на 3 році життя, та інтерес до життя і праці дорослих,

схильність до наслідування і згодом – досягнення продуктивного результату діяльності.

Саме організована трудова діяльність дітей дошкільного віку здатна забезпечити формування у них елементарної готовності до праці, яка виявляється у позитивному ставленні до дорученої або самостійно обраної справи, інтересі до неї, зацікавленості в успішному виконанні. З метою розв'язання поставлених освітніх завдань педагоги дошкільного навчального закладу планомірно залучають дітей до різних видів праці:

- самообслуговування;
- господарсько-побутова;
- праця у природі;
- ручна (художня) праця.

Зазначені види організованої трудової діяльності реалізуються у таких організаційних формах освітньої роботи (Додаток 20)*:

- трудові доручення;
- чергування;
- колективна праця.

Для організованої трудової діяльності дітей у розпорядку життєдіяльності визначається зручний час: у ранкові та вечірні години, під час прогулянок у I та II половині дня, у періоди підготовки до прийому їжі, занять і після них, вільної діяльності між окремими режимними моментами та ін.

4. Організована художня діяльність реалізується через образотворчі, музичні, літературні заняття та з художньої праці, розваги, свята, гуртки художньо-естетичного циклу, індивідуальну роботу та ін.;

Реалізація завдань художньої діяльності відбувається на основі широкої інтеграції і пронизує весь педагогічний процес в дошкільному закладі, охоплюючи різні форми роботи з дітьми (заняття, самостійна художня діяльність, свята, розваги, гуртки). В цих формах комплексно використовуються твори музичного, театрального, літературного, образотворчого мистецтва в контексті загальнолюдської і національної культури. При цьому організовується цілеспрямоване педагогічне спілкування в середовищі мистецтва з метою введення дитини в певну історичну епоху, ознайомлення з національним колоритом, засобами художньої виразності, притаманним різним видам мистецтва (живопис, скульптура, архітектура, музика, хореографія, театр, література). Завершальним етапом інтегрованого процесу художньо-естетичного пізнання стає творча художньо-практична діяльність дошкільників (образотворча, театралізована, музична, літературно-художня).

5. Організована комунікативно-мовленнєва діяльність реалізується за допомогою спеціальних мовленнєвих занять, бесід, розмов на особистісні та спільні теми, створення й розв'язання певних ситуацій спілкування,

індивідуальної роботи у повсякденні, цілеспрямованого залучення дітей до спілкування під час всіх форм організації життєдіяльності;

Оволодіння рідною мовою і мовленням як найголовнішим засобом пізнання і специфічно людським способом спілкування залишається одним з першочергових завдань у роботі з дітьми упродовж дошкільного дитинства. Навчання мови та розвиток мовлення спрямовується на формування у дітей лексичної, фонетичної, граматичної, діалогової та комунікативної компетентності. Мовленнєві заняття слід проводити інтегровано, комплексно розв'язуючи поставлені завдання. Здійснювати поступовий перехід від суто репродуктивних дій дітей (повторень, наслідувань зразка, переказів тощо) до продуктивних, творчих, що забезпечить своєчасне опанування дітьми мовних явищ, сприятиме розвитку словесно-логічного мислення на порозі шкільного навчання. Передбачати також розгортання навчально-мовленнєвої діяльності у повсякденному житті у формі мовленнєвих ігрових ситуацій, дидактичних ігор, самостійної художньо-мовленнєвої діяльності, індивідуальної роботи, творчих гуртків тощо, а також компетенції включення мовлення в предметну, ігрову, рухову, пізнавальну, образотворчу, театралізовану, музичну діяльність тощо. Особливої уваги потребує організація комунікативної діяльності (спілкування з однолітками і дорослими один на один, в підгрупах, колективі); перед дітьми постають нові завдання спілкування у різноманітних життєвих ситуаціях як природних, так і штучно створених, імпровізованих.

6. Організована рухова діяльність реалізується шляхом залучення до участі у заняттях з фізичної культури, плавання, музики, спортивних секцій та хореографічних гуртків, різних форм організації дитячої праці, рухливих ігор у повсякденному житті, фізкультурних свят, розваг, походів, ранкової і гімнастики після денного сну, фізкультурних хвилинок, пауз та ін.

Розрізняють **довільну рухову активність**, що проявляється в процесі самостійної рухової діяльності дітей, та **цілеспрямовану** – в процесі проведення організованих форм роботи фізичного виховання, де рухова активність нормується за обсягом та інтенсивністю рухів, а також за тривалістю рухового компонента в режимі дня. Обсяг, зміст і моторна щільність довільної та цілеспрямованої рухової активності дітей під час перебування їх у дитсадку становлять руховий режим дошкільного навчального закладу.

На початку дня дитина має виконати **ранкову гімнастику**, що має оздоровлювальний вплив, особливо якщо вона проводиться на свіжому повітрі.

Неабияке значення для оптимізації рухового режиму дошкільників має і **гімнастика після денного сну**. Вона обов'язково має містити:

- коригуючі вправи, спрямовані на профілактику плоскостопості та порушень постави;
- вправи гімнастики «хатха –йоги».

У комплексі гімнастики після сну фізичні вправи обов'язково повинні поєднуватись із загартовувальними процедурами.

Фізкультурний комплекс обов'язково містить:

- оздоровчий біг;
- рухливі ігри та фізичні вправи;
- індивідуальну роботу з розвитку рухів.

Оздоровчий біг діти повинні виконувати щодня. Крім прогулянки він доцільний під час:

- ранкової гімнастики;
- фізкультурних занять.

Для оптимізації рухового режиму важливе місце мають **фізкультурні заняття**. Вони проводяться вихователем з фізичного виховання двічі на тиждень у кожній віковій групі. Крім традиційних застосовують такі види занять з фізкультури:

- ігрові;
- заняття-тренування;
- сюжетно-ігрові;
- заняття на спортивних комплексах та тренажерах;
- заняття-заліки (поквартальні ігрові діагностичні заняття);
- заняття із серії «Піклуюся про своє здоров'я»;
- заняття, що будуються на танцювальному матеріалі.

Важливе значення у роботі з дітьми мають **спортивні свята та розваги**. Вони піднімають настрій, збадьорюють дітей, сприяють удосконаленню їхніх рухових навичок. Їх доцільно проводити систематично:

- День здоров'я – раз на місяць;
- Тиждень здоров'я – тричі на рік;
- Спортивні свята – тричі на рік;
- Ігри-змагання між вихованцями – двічі на рік.

Щодня під час проведення різних видів фізкультурно-оздоровчої роботи слід навчати дітей елементів **ігор спортивного характеру**, як от: бадмінтон, городки, баскетбол, волейбол, футбол, хокей.

Не менше значення мають **малі форми активного відпочинку** під час організованої навчально-пізнавальної діяльності (**фізкультурні хвилинки, фізкультурні паузи/динамічні перерви**).

Однак найсуттєвіше значення для створення повноцінного рухового режиму має **прогулянка**. У ті дні, коли у розкладі не передбачене фізкультурне заняття, яке проводить вихователь з фізичного виховання, вихователі повинні під час прогулянки проводити фізкультурні комплекси.

4.3.2. САМОСТІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДОШКІЛЬНИКІВ

Переорієнтація освітнього процесу на розвиток дитячої особистості надає особливої ваги таким формам організації життєдіяльності дошкільника як його самостійна діяльність.

Самостійний, вільний тип діяльності – це специфічний спосіб організації життєдіяльності дітей, яка розгортається у час, вільний від організованих форм освітньої роботи (в ранкові та вечірні години, на прогулянках, в інші періоди дозвілля), як правило, з ініціативи та за бажанням малюків. У діяльності такого типу діти самі визначають цілі, завдання, засоби і план втілення свого задуму, виявляють самоконтроль, самоаналіз і самооцінку виконання.

Самостійна діяльність дітей організується в усіх вікових групах щодня в першій та другій половині дня. Протягом дня поєднуються різні за змістовою направленістю її види (художня, рухова, мовленнєва, ігрова, трудова, дослідницька та ін.) та поступово залучаються до участі в них всі діти даної групи. Зміст та рівень самостійної діяльності дітей залежать від їхнього досвіду, запасу знань, умінь і навичок, рівня розвитку творчої уяви, самостійності, ініціативи, організаторських здібностей, а також від наявної матеріальної бази та якості педагогічного керівництва. Проведення цієї форми роботи забезпечується як безпосереднім, так і опосередкованим керівництвом з боку вихователя. (Додаток 21)*

4.3.3. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА З ДІТЬМИ

Особливу увагу слід приділяти індивідуальній роботі з дітьми. Кожна дитина має протягом дня одержувати індивідуальний пакет завдань відповідно до свого рівня розвитку. Індивідуальна робота з дітьми як самостійна організаційна форма проводиться з дітьми всіх вікових груп у вільний час. Найкращі для цього години в режимі дня – ранок, прогулянки, вечірні години в приміщеннях і на свіжому повітрі. Вона організується з метою активізації пасивних дітей, додаткових занять з окремими дітьми (новенькими, тими, що часто пропускають через хворобу або інші причини та гірше засвоюють програмовий матеріал під час фронтальної роботи). На прогулянках варто планувати крім активної рухової діяльності і активну пізнавальну. Варто ширше використовувати можливості обох прогулянок для формування життєвої компетентності кожної дитини, виконання вимог БКДО в Україні.

Самостійна діяльність дітей у дошкільному навчальному закладі носить як індивідуальний, так і груповий (колективний) характер, коли дитина сама реалізовує власний інтерес, задум в обраному виді діяльності, або об'єднується з іншими дітьми за спільністю бажань, намірів, планів, уподобань та за взаємними симпатіями.

За типом самостійної, вільної діяльності можуть розгортатися різні види специфічної дитячої діяльності: ігрова, пізнавальна, трудова, художня

(образотворча, музична, музично-ритмічна, театралізована, художньо-мовленнєва), комунікативно-мовленнєва, рухова тощо.

Організаційні форми такого типу діяльності різних видів визначаються як самостійна ігрова, самостійна пізнавальна, самостійна трудова, самостійна художня, самостійна комунікативно-мовленнєва, самостійна рухова діяльність. Саме ці форми освітньої роботи дітьми у повсякденні знаходять відображення у календарних планах роботи вихователів.

Одними з основних проявів змістовної самостійної діяльності високого рівня є уміння дітей зайняти себе у вільний час різноманітними видами діяльності, мотивувати свою діяльність, підготувати потрібне для його реалізації приладдя, іграшки, матеріали, об'єднатися з товаришами для спільного виконання наміченого, домовитись про розподіл обов'язків чи ролей, довести задумане до кінця, адекватно оцінити отриманий результат. Змістовна самоорганізована вільна діяльність налагоджується поступово, по мірі дорослішання дітей і набуття ними досвіду, самостійності, ініціативності, креативності та інших особистісних базових якостей (водночас, саме вільна, нерегламентована діяльність сприятлива для формування цих якостей).

Зміст і рівень будь-якої самостійної діяльності залежать від ряду чинників, першочергове місце серед яких посідають:

- досвід дітей у володінні певним видом діяльності, їхня життєва компетентність взагалі;
- наявність розвивального предметно-ігрового, природного, соціального середовища, врахування простору власного «Я» кожного малюка;
- грамотне, компетентне керівництво з боку дорослого.

4.4. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Розвиток цілісної, життєво компетентної особистості – головне завдання, яке стоїть перед сучасною дошкільною освітою. Його реалізація потребує пошуку нових, удосконалених форм, методів і принципів роботи. Інноваційні технології - це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації освітньої діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів.

Інтерактивні педагогічні технології,

елементи яких рекомендовані для застосування в освітньо-виховній роботі
закладу дошкільної освіти №7 Коростишівської міської ради

№ п/п	Назва технології	Автор
1.	Педагогіка М. Монтесорі “Будинок вільної дитини”	М. Монтесорі
2.	Технологія В.Сухомлинського	В.Сухомлинський

3.	Інтегрована особистісно-орієнтована освітня технологія	С.І.Якименко
4.	Дитяче дослідження як метод навчання старших дошкільників	А. Савенков
5.	Технологія інтегрованого навчання і виховання	Б. Нікітін
6.	Теорія розв'язання винахідницьких завдань (ТРВЗ)	Г. Альтшуллер
7.	Пісочна терапія «Чудеса на піску»	Т.М.Грабенко Т.Д.Зінкевич-Євстигнеева
8.	Казкотерапія	
9.	Навчання розповіданню за схемами	О. Білан, К. Крутій
10.	Оздоровча Суджок технологія	Пак Чже Ву
11.	Методика використання коректурних карт	Н. Гавриш
12.	Методика використання схем-моделей для навчання дітей описовим розповідям.	Т.Ткаченко
13.	Технології розвитку логічного мислення	Х.Кюізенер
14.	Спадщина Софії Русової «Український дитячий садок»	С.Русова
15.	Методика розвитку творчих здібностей на заняттях з малювання	Л.Шульга
16.	Система музичного виховання	К.Орф
17.	Технологія раннього музичного розвитку	Шинічі Сузуки
18.	Технологія фізичного виховання дітей дошкільного віку «Театр фізичного розвитку та оздоровлення дітей»	М. Єфіменко
19.	Фітболгімнастика	Мері Квінтон Катерина Серебрянська
20.	Ігрова методика «Від руху – до здоров'я»	Любомир Бейби
21.	Ігровий масаж	А. Уманська
22.	Степ-аеробіка	
23.	Дихальна гімнастика	К. П. Бутейко О.М. Стрельникова
24.	Аромотерапія	

25.	Елементарне музикування з дошкільниками	Т. Тютюнникова
26.	Релаксаційні вправи та ігри	Д. Джекобсон
27.	Інноваційна технологія «Хор рук»	Т.А.Боровик
28.	Інноваційна технологія «Стіни, які говорять»	К.Крутій
29.	Квадрати В. Воскобовича	В. Воскобович
30.	Дидактичний матеріал Дьєнеша	Золтан Пал Дьєнеш
31.	Картки – властивості	З.Семадені
32.	LEGO – технології	Оле Кірк Крістіансен

4.5. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУП

Відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ), індивідуальної програми реабілітації дітей з інвалідністю (за наявності), результатів психолого-педагогічного вивчення дитини, команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами (ООП) розробляє індивідуальну програму розвитку (ІПР) дитини з ООП.

ІПР розробляється на навчальний рік на основі програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для ЗДО, з відповідною їх адаптацією або модифікацією до особливих освітніх потреб дитини, погоджується батьками дитини (законними представниками дитини), затверджується завідувачем ЗДО та переглядається тричі на рік (у разі потреби частіше) з метою її коригування.

Для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку розробляється індивідуальний освітній план строком на три місяці з подальшим його продовженням протягом навчального року.

Термін дії висновку ІРЦ не обмежений у часі, крім випадків, коли рекомендовано та визначено дату повторного вивчення.

Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг здійснюється шляхом проведення індивідуальних і групових занять, які можуть надаватися як штатними працівниками закладу, так і залученими фахівцями, зокрема: працівниками ІРЦ, спеціальних садків (шкіл), навчально-реабілітаційних центрів, логопедичних пунктів та інших закладів на підставі цивільно-правових договорів.

Примірний перелік додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) для осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти та Перелік фахівців, які проводять (надають) додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові заняття (послуги) з особами з особливими освітніми потребами у закладах освіти, визначено у додатках Порядку та умовах надання субвенції.

Листом МОН від 15.06.2022 № 1/6435-22 «Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами» надано роз'яснення про зазначені зміни, з

урахуванням яких має здійснюватися організація освіти дітей з ООП у цьому навчальному році. Крім того, про нові умови організації освітнього процесу для дітей з ООП, які навчаються в інклюзивних групах, у період воєнного стану викладено у Методичних рекомендаціях щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в літній період.

4.6. РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗДО З ВИКОРИСТАННЯМ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ ЗДОБУТЯ ОСВІТИ

В умовах сьогодення організація освітнього процесу повинна відбуватися з урахуванням безпекової ситуації за допомогою очної, дистанційної або змішаної форми роботи. У процесі організації освітньої діяльності в дистанційному форматі слід звернути особливу увагу на такі аспекти:

- організація психолого-педагогічної підтримки та супровід усіх учасників освітнього процесу;
- систематичність організації освітнього процесу з дітьми раннього та дошкільного віку.

Бажано використовувати синхронне і асинхронне навчання. Синхронне навчання – це процес, коли відбувається онлайн-заняття, а асинхронне – коли вихователь записує відеозаняття або записує, наприклад, мотиваційне відео і передає його батькам для самостійного опрацювання дітьми. Якщо дитина не може самостійно опрацювати наданий матеріал, то батьки опрацьовують його разом із дитиною. В умовах запровадження дистанційної форми організації освітнього процесу батьки мають стати партнерами педагогічних працівників. Тобто перша робота має здійснюватися саме з ними, а вже далі з їхніми дітьми. Особливу увагу треба звернути на організацію дистанційної освіти дітей з особливими освітніми потребами (далі – діти з ООП).

Рекомендовано здійснити перехід від прямої моделі надання освітніх послуг до тренерської: вихователь переважно консулює батьків дитини з ООП щодо того, як її розвивати, як правильно заспокоїти, як впоратися з агресією чи істерикою тощо. Педагог безпосередньо не має контакту з дитиною з ООП, але через батьків може продовжити її розвиток та освіту. Рекомендовано використовувати у роботі матеріали, розміщені на сайті МОН:

- рубрику «Сучасне дошкільня під крилами захисту»;
- платформу розвитку дошкільнят «НУМО»;
- поради з надання першої психологічної допомоги людям, які пережили кризову подію;
- поради від експертів ЮНІСЕФ «Як підтримати дітей у стресових ситуаціях»;
- інформаційний комікс для дітей «Поради від захисника України»;
- хрестоматію для дітей дошкільного віку «Моя країна – Україна» з національно-патріотичного виховання.

Крім того на сайті МОН у вільному доступі зібрано матеріали, з допомогою яких педагоги можуть готуватись до роботи, організовувати освітній процес у нових умовах - «Сучасне дошкілля під крилами захисту».

Відкрито дитячий онлайн-садок НУМО з відеозаняттями для дітей віком від 3 до 6 років (ЮНІСЕФ разом із МОН України). Всі випуски доступні до перегляду на YouTube-каналах МОН та ЮНІСЕФ і на платформі MEGOGO. Цей проект є платформою, на якій батьки та педагоги можуть знайти розвивальні матеріали у відкритому доступі.

Також для використання у роботі є корисними такі матеріали:

- поради з надання першої психологічної допомоги людям, які пережили кризову подію;
- поради від експертів ЮНІСЕФ «Як підтримати дітей у стресових ситуаціях»;
- інформаційний комікс для дітей «Поради від захисника України»;
- хрестоматія для дітей дошкільного віку “Моя країна – Україна” з національно-патріотичного виховання.

Матеріали для дітей дошкільного віку постійно оновлюються та поповнюються на сайті МОН.

РОЗДІЛ V.

ПОКАЗНИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Відповідно до вирішення ключових завдань, освітню програму діяльності закладу дошкільної освіти зорієнтовано на цінності та інтереси дитини, урахування вікових можливостей, збереження дитячої субкультури, взаємозв'язок усіх сторін її життя.

РОЗДІЛ 5.1.

Перелік, зміст і взаємозв'язок освітніх напрямів, логічна послідовність їх вивчення.

Зміст освітнього процесу в закладі дошкільної освіти №7 у 2023/2024 навчальному році спрямований на формування та розвиток компетентностей вихованців відповідно до освітніх напрямів Базового компонента дошкільної освіти України.

Освітній напрям (зміст компонента дошкільної освіти)	РЕЗУЛЬТАТИ (компетентності дитини)
«Особистість дитини»	Рухова компетентність – це здатність дитини до самостійного застосування життєво необхідних рухових умінь та навичок, фізичних якостей, рухового досвіду в різних життєвих ситуаціях.
	Здоров'язбережувальна компетентність – це здатність дитини до застосування навичок здоров'язбережувальної поведінки відповідно до наявної життєвої ситуації; дотримання основ здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я у повсякденній життєдіяльності.
	Особистісна компетентність – реалізується у творчій активності дитини у всіх специфічно дитячих видах діяльності (ігровій, пізнавальній, образотворчій).
«Дитина в соціумі»	Соціально-громадянська компетентність – це здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; готовність до посильної участі в соціальних подіях, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення спільного життя.
«Дитина в природному довкіллі»	Природничо-екологічна компетентність – це здатність до доцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знання її законів та формується у просторі пізнавальної, дослідницької трудової, ігрової, діяльності.
«Мовлення дитини»	Навички, орієнтовані на сталий розвиток, виявляються у сформованості в дітей початкових уявлень про сталі дії і поведінку, усвідомленні необхідності збереження ресурсів планети й особистої причетності до цього; розвиненості – ефективних звичок соціальної поведінки, економного

	<p>споживання ресурсів та збереження природи.</p> <p>Мовленнєва компетентність – це здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів. Мовленнєва компетентність об’єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний, монологічний складники та засвідчує їх взаємозалежність і взаємозумовленість.</p> <p>Комунікативна компетентність – це здатність дитини до спілкування з однолітками і дорослими у різних формах конструктивної взаємодії; здатність підтримувати партнерські стосунки, заявляти про свої наміри і бажання, узгоджувати свої інтереси з іншими, домовлятися за потреби аргументовано відстоювати свою позицію.</p> <p>Художньо-мовленнєва компетентність – здатність відтворювати художньо-естетичні враження від сприйняття літературних і фольклорних творів засобами різних видів художньо-мовленнєвої діяльності, що засвідчує ціннісне ставлення дитини до художнього слова як культурного явища, друкованої чи електронної книжки, достатній для художньої комунікації рівень літературної обізнаності.</p>
«Дитина у світі мистецтва»	<p>Мистецько-творча компетентність – здатність дитини практично реалізувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосовувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності.</p>
«Гра дитини»	<p>Ігрова компетентність – це здатність дитини до вільної, емоційно насиченої, спонтанної активності з власної ініціативи, в якій реалізується можливість застосування наявних і освоєння нових знань та</p>
«Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі»	<p>Предметно-практична, технологічна компетентність – здатність дитини реалізувати творчі задуми з перетворення об’єктів довкілля з використанням різних матеріалів, що спираються на обізнаність із засобами та предметно-практичними діями, з допомогою дорослого чи самостійно у процесі виконання конструктивних, технічно-творчих завдань, завдань з моделювання.</p> <p>Сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька компетентність – це здатність дитини використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко-математичної і дослідницької діяльності. Реалізуючи вищезазначений зміст освітнього процесу, педагогічні працівники забезпечують досягнення очікуваних результатів навчання, визначених у</p>

	освітніх програмах «Впевнений старт» та «Українське довкілля».
--	--

Реалізуючи вищезазначений зміст освітнього процесу, педагогічні працівники забезпечують досягнення очікуваних результатів навчання, визначених у освітніх програмах, зазначених у розділі 3.3.

Відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти у ЗДО визначено зміст і структуру освітнього процесу за інваріантною складовою. Інваріантна складова змісту дошкільної освіти сформована на державному рівні і є обов'язковою. Інваріантну частину змісту освіти систематизовано відповідно до Базового компонента дошкільної освіти за вище названими освітніми напрямками. У закладі забезпечується неперервність змісту освітніх напрямів, а також наступність дошкільної та початкової ланок. Виключення з інваріантної частини будь-якої з освітніх напрямів порушує цілісність розвитку дитини на рівні дошкільної освіти і наступність її в початковій школі.

Організація життєдіяльності дітей з урахуванням освітніх напрямів, що включені до інваріантної складової, дає змогу забезпечити належний рівень соціально-особистісного розвитку дітей раннього та дошкільного віку в структурі неперервної освіти.

ДОДАТКИ

Додаток 1.

Орієнтовний зразок аналітичної довідки за підсумками діагностики стану сформованості компетентностей дітей в ЗДО № _____ станом на _____

Згідно плану роботи Коростишівського ЗДО №7 з _____ по _____ вихователями _____ була проведена діагностична робота з вихованцями гр. _____. Загальна кількість дітей в групі _____. Діагностичні завдання були проведені з _____ дітьми. Діагностика проводилась згідно вимог державної освітньої програми _____. Мета - виявлення рівня володіння навчально-виховними вміннями і навичками за державною програмою _____. Під час роботи з дітьми використовувались наступні методи: бесіда, опитування, тестування. В основу діагностичних завдань були включені вправи на розвиток основних компетентностей дитини. А саме: _____ Даний діагностичний інструментарій дозволяє визначити ступінь освоєння основних програмних вимог і рівень готовності дитини до подальшого навчання в школі:

- рівень розвитку розумових та пізнавальних здібностей дитини;
- рівень фізичного розвитку (лише для дітей основної групи здоров'я);
- рівень мовленнєвої компетентності.

Дані діагностики дозволяють дати загальну оцінку рівня розвитку дошкільника і встановити проблемні складові, які розвинені недостатньо і потребують додаткової уваги.

Необхідно відзначити, що труднощі під час проведення діагностики представляли для дітей наступні види завдань _____. Діагностика рівня розвитку здатності побудови дитиною мовного висловлювання говорить про _____. За даними, зафіксованими в аналітичних таблицях ясно видно, що рівень виконання _____ завдань нижче, ніж рівень виконання _____.

В цілому, можна зазначити про достатньо високий рівень організації навчально-виховної роботи в даній віковій групі. Разом з тим слід зазначити, що при плануванні подальшої роботи з дітьми слід враховувати наступні рекомендації:

1. Особливу увагу звернути на розвиток _____ шляхом впровадження в навчально-виховний процес _____.

2. При проведенні занять приділяти більше часу вправам з _____.

3. Завдання надавати диференційовано враховуючи індивідуальні особливості дитини.

4. Доцільно використовувати освітні новітні технології наприклад _____ в навчально-виховний процес.

5. Діагностика психологічного рівня розвитку дітей проводиться в ДНЗ лише психологом.

Додаток 2

**Орієнтовний режим дня для дітей третього року життя
Коростишівського ЗДО №7 на період 2022 – 2023 н.р.**

Час	Напрямок діяльності
Удома	
7.00–7.30	Підіймання, ранковий туалет, спілкування, ігри
У дошкільному навчальному закладі	
до 8.00	Приймання дітей, огляд, ігри, спілкування
7.50–7.55	Ранкова гімнастика
8.00–8.30	Сніданок
8.30–9.00	Предметна ігрова діяльність
9.00–9.15 9.15–9.30	Заняття 1 (у підгрупах та індивідуальні)
9.30–11.30	Прогулянка
11.30–12.00	Повернення з прогулянки, водні процедури
12.00–12.30	Обід
12.30–15.00	Сон
15.00–15.30	Поступове підіймання, оздоровчі та гігієнічні процедури
15.30–16.00	Полуденок
16.10–16.25	Заняття 2: у 1-ій підгрупі; ігри – у 2-ій підгрупі
16.25–16.40	Заняття 2: у 2-ій підгрупі; ігри – у 1-ій підгрупі
17.00–19.00	Прогулянка
До 19.00	Повернення додому
Удома	

19.00-19.30	Вечеря
20.30–21.00	Підготовка до сну, гігієнічні процедури
21.00–7.00 (6.30)	Нічний сон

Додаток 3

**Орієнтовний режим дня для дітей четвертого року життя
Коростишівського ЗДО №7 на період 2022 – 2023 н.р.**

Час	Напрямок діяльності
<i>Удома</i>	
6.30–7.30 (7.00–8.00)	Підйом, ранковий туалет
<i>У дошкільному навчальному закладі</i>	
7.30–8.30	Ранкова зустріч, гімнастика, ігри, індивідуальне спілкування
8.30–9.00	Підготовка до сніданку, культурно-гігієнічні навички, сніданок
9.00–10.00	Ігри, підготовка до заняття, заняття, виконання доручень
10.00–12.00	Підготовка до прогулянки, прогулянка, індивідуальні заняття
12.00–13.00	Повернення з прогулянки, обід
13.00–15.00	Сон
15.00–15.30	Поступове пробудження після сну, гігієнічні та оздоровчі процедури
15.30–16.30	Підготовка до полуденка, полуденок; ігри, самостійна діяльність, індивідуальні заняття
16.30–18.00	Підготовка до прогулянки, прогулянка
18. 00 –	Ігри. Індивідуальні бесіди педагогів з батьками та дітьми. Повернення додому
<i>Удома</i>	

18.00–20.00	Вечеря. Прогулянка з батьками
20.00–20.30	Спокійні ігри, гігієнічні процедури
20.30–6.30 (7.00–8.00)	Нічний сон

Додаток 4

**Орієнтовний режим дня для дітей п'ятого року життя
Коростишівського ЗДО №7 період 2022 – 2023 н.р.**

Час	Напрямок діяльності
<i>Удома</i>	
6.30–7.30 (7.00–8.00)	Підйом, ранковий туалет
<i>У дошкільному навчальному закладі</i>	
7.30–8.30	Ранкова зустріч, гімнастика, ігри, індивідуальне спілкування
8.30–9.00	Підготовка до сніданку, культурно-гігієнічні навички, сніданок
9.00–10.00	Ігри, підготовка до заняття, заняття, виконання доручень
10.00–12.00	Підготовка до прогулянки, прогулянка, індивідуальні заняття
12.00–13.00	Повернення з прогулянки, обід
13.00–15.00	Сон
15.00–15.30	Поступове пробудження після сну, гігієнічні та оздоровчі процедури
15.30–16.30	Підготовка до полуденка, полуденок; ігри, самостійна діяльність, індивідуальні заняття
16.30–18.00	Підготовка до прогулянки, прогулянка
18.00 –	Ігри. Індивідуальні бесіди педагогів з батьками та дітьми. Повернення додому

<i>Удома</i>	
18.00–20.00	Вечеря. Прогулянка з батьками
20.00–20.30	Спокійні ігри, гігієнічні процедури
20.30–6.30 (7.00–8.00)	Нічний сон

Додаток 5

**Орієнтовний режим дня для дітей шостого року життя
Коростишівського ЗДО №7 на період 2022 – 2023 н.р.**

Час	Напрямок діяльності
<i>Удома</i>	
6.30–7.30 (7.00–8.00)	Підйом, ранковий туалет
<i>У дошкільному навчальному закладі</i>	
7.30–8.30	Ранкова зустріч, гімнастика, ігри, індивідуальне спілкування
8.30–9.00	Підготовка до сніданку, культурно-гігієнічні навички, сніданок
9.00–10.30 (11.00)	Ігри, підготовка до заняття, заняття, виконання доручень
10.30 (11.00) –12.30	Підготовка до прогулянки, прогулянка, індивідуальні заняття
12.30–13.20	Повернення з прогулянки, обід
13.20–15.10	Сон
15.10–15.20	Поступове пробудження після сну, гігієнічні та оздоровчі процедури
15.20–16.00	Підготовка до полуденка, полуденок; ігри, самостійна діяльність, індивідуальні заняття
16.00–18.00	Підготовка до прогулянки, прогулянка
18.00 –	Ігри. Індивідуальні бесіди педагогів з батьками та дітьми. Повернення додому

<i>Удома</i>	
18.00–20.00	Вечеря. Прогулянка з батьками
20.00–20.30	Спокійні ігри, гігієнічні процедури
20.30–6.30 (7.00–8.00)	Нічний сон

Додаток 6.

Орієнтовний режим дня дошкільника вдома

Режимні моменти	Години
Підйом, ранковий туалет, гімнастика разом з батьками	7:30 – 8:00
Ігри	8:00 – 8:30
Підготовка до сніданку, сніданок	8:30 – 9:00
Читання, ігри, слухання музики, малювання тощо	9:00 – 10:00
Підготовка до прогулянки, прогулянка	10:00 – 12:30
Підготовка до обіду, обід	12:30 – 13:10
Підготовка до сну, сон	13:10 – 15:10
Підйом, оздоровчі процедури	5:10 – 15:30
Полуденок	15:30 – 15:50
Ігри	15:50 – 16:50
Підготовка до прогулянки, прогулянка	16:50 – 19:00
Підготовка до вечері, вечеря	19:00 – 19:30
Спокійні ігри з батьками, читання казок, перегляд дитячого мультфільму, бесіди	19:30 – 20:30
Гігієнічні процедури, співання колискової, нічний сон	20:30 – 7:30

Що треба врахувати та внести до календарного плану освітньо-виховної роботи з дітьми дошкільного віку протягом дня

I половина дня:

Ранок

Прийом дітей (вказати де).

Спостереження (за чим, де проводиться, група чи підгрупа). Мета. Прийоми керівництва: (вказати розповідь вихователя, загадки, прислів'я, запитання, художнє слово, фольклор у відповідності до структури спостереження).

Ігрова діяльність:

- рухливі ігри (2-3) малої рухливості, хороводні, назва гри. Мета.
- створення умов для виникнення сюжетно-рольової гри (розгляд, бесіда, розповідь). Мета.
- створення умов для виникнення будівельно-конструктивних ігор (розгляд картин, ілюстрацій, схем, побудов, читання художньої літератури про будівництво, розповідь, бесіда, виготовлення атрибутів до гри). Назва гри. Мета.
- дидактичні ігри (вказати вид гри, назву). Мета.

Індивідуальна робота (вказати з ким, з якого розділу програми, з яким матеріалом). Мета.

Трудова діяльність:

- трудові доручення (вказати з ким, зміст трудового доручення, мету).
- чергування (планується якщо тільки вводиться новий вид чергування або по мірі необхідності). Вказати вид чергування, мету.

Ранкова гімнастика (вказати за яке число при необхідності ускладнення чи зміни). Мета.

Формування культурно-гігієнічних навичок перед сніданком. Мета.

Сніданок. Мета.

Дидактична гра перед заняттям (для старшої, підготовчої групи як сюрпризний момент або для переключення уваги). Мета.

Заняття

- Вид, тема
- Програмовий зміст (навчальні, розвиваючі, виховні завдання).
- Обладнання.
- Хід заняття (вказати основні частини заняття та прийоми і форми роботи у відповідності до структури заняття).

Прогулянка

Спостереження. Довготривалі чи епізодичні спостереження (довготривалі доречно виносити перед планом на місяць). Мета (завдання) спостереження, матеріал, основні запитання до дітей.

Фізкультура на свіжому повітрі (два рази на тиждень у дні, коли немає фізкультури). Відмічаються: загальнорозвивальні вправи (назва, перебіг, кількість повторень), основні рухи (назва, спосіб виконання), рухливі ігри (назва, кількість повторень), вправи на відновлення дихання. Примітка: фізкультурний комплекс на свіжому повітрі можна планувати у формі рухливих ігор (3-4 гри з різними основними рухами).

Пішохідний перехід (1раз/тижд. у дні, коли немає фізкультури). Зазначати: кінцевий пункт переходу, спосіб пересування, тривалість, мету, інвентар.

Ігрова діяльність:

- рухливі ігри (2-3 для молодшого дошкільного віку, 3-4 для старшого дошкільного віку. Мета.
- будівельно-конструктивні ігри з природним матеріалом у залежності від пори року. Мета.
- самостійна творча ігрова діяльність. Мета.
- дидактичні ігри (вказати вид гри, назву, мету).

Трудова діяльність:

праця дітей в природі. Завдання, матеріал.

колективна праця (вказати зміст та прийоми керівництва колективною працею, мету).

Спортивні ігри та вправи. Види, мета, матеріал.

Дослідницько-пошукова діяльність (досліди, експерименти) (ігри з піском, водою, вітром, снігом). Мета, матеріал.

Самостійна рухова діяльність дітей. Мета, матеріал.

Екскурсії, цільові прогулянки за межі дитячого садка. Тема, мета, короткі запитання до дітей.

Індивідуальна робота з різних розділів програми. Вказувати імена дітей, мету (завдання).

II половина дня:

Підйом дітей.

Оздоровча робота (гімнастика пробудження; масаж ступні, точковий масаж, доріжка здоров'я, загартовувальні процедури).

Гурткова робота (зазначається назва гуртка).

Різні види праці (колективна або художня праця 1раз/тиждень у старших дошкільників; господарсько-побутова, праця в природі, праця поруч (молодші групи), праця разом (середні групи) в різних формах. Трудові доручення (а ким, зміст, мета). Завдання, матеріал, прийоми керівництва.

СХД (образотворча, художньо-мовленнєва, музична, театралізована).

Розваги, ігри. Раз на тиждень планується вечір розваг. Вказується тема вечора розваг, мета, обладнання та хід проведення. Можуть бути різні види театрів: ляльковий, тіньовий, пальчиковий, настільний та ін.; ігри-драматизації, інсценівки; концерти; фізкультурні, музичні та літературні дозвілля.

Самостійна ігрова діяльність. Мета.

Ігри-забави (назва, мета).

Попередня робота до навчальної діяльності:

- робота з картинами, ілюстраціями
- читання оповідань
- розповідання казок. Мета.

Комунікативна діяльність, спілкування (зміст, група чи підгрупа дітей).
Мета.

Вечірня прогулянка:

Ігрова діяльність. Вивчення нових рухливих ігор. Назва, мета, матеріал.

Спостереження. Мета, матеріал, основні запитання до дітей.

Праця в природі. Вид, мета, матеріал.

Індивідуальна робота з дітьми. Вказувати імена дітей, мету (завдання).

Індивідуальна робота з батьками.

Самостійна діяльність дітей. Мета, матеріал.

Примітка: кожен вид діяльності проводиться для того, щоб реалізувати в деякій мірі програмові завдання, поставлену мету, проте не слід їх переписувати з Програми (вчити, виховувати, розвивати), адже план педагог складає для себе, то є циклограма дій вихователя, то ж краще і вказувати ці дії: спонукати дітей до..., повідомити дітям..., викликати подив, захоплення..., розказати дітям про..., пограти в..., прослідкувати за... та ін.

Особливості календарного планування освітньо-виховної роботи з дошкільниками

1. **Трудова діяльність** планується не менше 1 р. на день, використовуються різні форми організації:

- трудові доручення,
- чергування,
- колективна праця.

2. **Колективна праця** планується 1 раз на тиждень у старшому дошкільному віці.

3. **Спостереження** плануються 3 рази на день за вибором вихователя в ранкові години, на прогулянці, в II половині дня.

4. **Індивідуальна робота** обов'язково планується вранці, на прогулянці, в 2 половині дня.

5. **Ігрова діяльність** планується 3 рази на день, використовуються всі види ігор: сюжетно-рольові, будівельно-конструктивні, рухливі, дидактичні, ігри-розваги, музично-дидактичні, ігри-драматизації.

6. **Ігри-драматизації** плануються 1 раз на місяць.

7. **Колективні форми** роботи з батьками плануються на 1 місяць перед календарним планом, а в календарному плані вказується індивідуальна робота по мірі необхідності в ранкові чи вечірні години (2-3 рази на тиждень).

8. **Вечори розваг** з дітьми плануються 1 раз на тиждень (1 готує вихователь, 1 – вихователь з музичним керівником, 1 – музичний керівник і 1 – вихователь з фізичної культури).

На прогулянці планується фізкультурно-оздоровча робота у вигляді системи рухливих ігор чи фізкультурного комплексу, в ті дні, коли немає занять з фізкультури – отже 3 рази на тиждень.

10. **Піші переходи** плануються 1 раз на тиждень в усіх вікових групах. За межі дитячого садка піші переходи проводять починаючи з середньої групи (тривалість: 20-25 хв. - молодший дошкільний вік, 40-45 хв. – старший дошкільний вік).

11. **Комплекс ранкової гімнастики** планується на 2 тижні і вказується на початку календарного плану, а в самому плані тільки відмічається, за яке число проводиться ранкова гімнастика та вказуються ускладнення чи незначні зміни в комплексі.

12. **Самостійна ігрова діяльність** планується 3 рази на день.

13. **Самостійна творча художня діяльність** планується 1 раз на тиждень.

14. **Формування культурно-гігієнічних навичок** планується щоденно (1 раз на день) під час сніданку, чи під час полуденка - за вибором вихователя в молодшій і середній групі, а в старшому дошкільному віці - по мірі необхідності, як індивідуальна робота

Особливості планування організованої діяльності дошкільників

1. Через календарне планування сьогодні варто проводити основні специфічні види діяльності дітей, що сприяють формуванню дитячої творчості, розвитку всіх розумових процесів:

- творче конструювання (технічне - з будматеріалу, блоків, конструкторів; художнє - з паперу, картону, природного матеріалу);
- образотворча діяльність;
- художня праця;
- сюжетно - рольові ігри;
- театралізації (не рідше 1р/міс.);
- дослідницько - пошукова діяльність (щоденно);
- СХД (образотворча, художньо-мовленнєва, музична, театралізована - їх краще і практичніше планувати по тижню).

2. Забезпечити наскрізне планування завдань з мовленнєвого спілкування (обов'язково на заняттях: з рідної природи, ознайомлення з довкіллям, художньої літератури, основ здоров'я, українознавства та в повсякденному житті). На таких заняттях варто планувати не менше 1-2 мовленнєвих завдань (з розвитку зв'язного мовлення, граматики, лексики чи звукової культури).

3. Якщо за результатами діагностики рівнів розвитку дітей (контрольно - діагностичних зрізів) встановлено, що дитина випереджає розвиток своїх ровесників, вона повинна отримувати пакет індивідуальних завдань за програмою наступної вікової групи. І навпаки, коли дитина відстає у розвитку від своїх ровесників, з нею варто працювати за програмою попередньої вікової групи (А.Богуш).

4. Щоденно планувати індивідуальну роботу з мовленнєвого спілкування (з однією дитиною або з невеличкими групами дітей, які мають спільний мовленнєвий недолік). З кожною дитиною планується індивідуальна робота з мовленнєвого спілкування 2 рази в тиждень. З інших розділів програми індивідуальна робота планується за потребою (вказуються імена дітей та завдання і матеріал до нього).

Організована діяльність

Дата _____ День тижня _____

Тема тижня _____

I — половина дня.

I Заняття _____

Тема _____

Мета _____

Обладнання _____

Методи і прийоми

II Заняття _____

Тема _____

Мета _____

Обладнання _____

Методи і прийоми:

Роль ігрової діяльності дошкільників

Цей вид дитячої діяльності посідає особливе місце у системі організованих освітніх впливів, оскільки власне ігрова діяльність є провідною упродовж усього дошкільного віку. В межах саме ігрової діяльності відбуваються найважливіші зміни у дитячій психіці: виникають визначальні для успішного розвитку новоутворення, максимально виявляються психічні властивості й процеси, розвиваються ключові риси характеру, започатковуються базові особистісні якості, відбувається становлення образу "Я". Ігрова діяльність дошкільників є основою виникнення інших специфічних видів дитячої діяльності, які пізніше відокремлюються від гри і набувають самостійного виявлення, значення, наприклад, праця, учіння, художня творчість.

Організована ігрова діяльність дітей у дошкільному навчальному закладі передуює розгортанню самостійних ігор. Вона, як й інші види організованої діяльності, частіше ініціюється та скеровується педагогом, проте може виникати із самостійної гри, якщо потребує втручання і прямого керівництва та участі самого вихователя через брак у досвіді дітей навичок самоорганізації, планування ігрових дій, знань правил гри, способів урегулювання конфліктів або подальшого розгортання сюжету тощо. Завдяки скеровуючій ролі педагога, поданим зразкам ігрових дій та налагодження партнерських відносин з усіма учасниками гри, поступово формується той ігровий досвід і арсенал засобів його застосування, які згодом дозволять дітям грати автономно, покеровуючись власними бажаннями, ініціативами, внутрішніми спонуканнями, симпатіями, творчими задумами, прийомами соціальної взаємодії з однолітками та ін.

Організуючи певну гру, відповідно до спланованої мети і порядку її проведення вихователь піклується про створення та оснащення ігрового простору, з урахуванням віку дітей, їхніх інтересів, ігрових уподобань добирає прийоми залучення і збору на гру, зацікавлення нею, пояснення ходу, правил гри та дій учасників, розподілу ролей та ігрової атрибутики, спрямування і корекції ігрових дій вихованців та їхніх стосунків у процесі гри, підведення її підсумків та оцінювання індивідуальних досягнень в ігрових результатах, позитивних чи негативних проявів у поведінці, взаєминах дітей.

Педагогічне керівництво ігровою діяльністю дошкільників

Педагогічне керівництво іграми дітей передбачає необхідність урахувати основні вікові та індивідуальні особливості їхнього розвитку, а також розвитку їхньої ігрової діяльності в усі вікові періоди. Для успішного керівництва іграми дітей вихователь повинен володіти різноманітними вміннями, найважливішими серед яких є:

1) аналітичні — вміння аналізувати і діагностувати рівень розвитку ігрової діяльності групи загалом і кожної дитини зокрема. Для цього вихователь має постійно спостерігати за іграми дошкільників у своїй групі;

2) проектувальні (конструкційні) — вміння проектувати рівень розвитку ігрової діяльності дітей у передбачуваній часовій перспективі;

3) організаторські та комунікативні — вміння організовувати дітей, щиро цікавитися їхньою грою, за необхідності включатись у неї у головних або другорядних ролях, впливати на перебіг гри пропозицією, порадою, запитанням тощо.

Ігрова діяльність дітей у кожному віковому періоді має свої особливості, що передбачає використання специфічних форм і методів педагогічного керівництва нею. Водночас воно повинно відповідати таким загальним особливостям:

1) планомірне педагогічно активне формування практичного досвіду дитини. Сутність його полягає в тому, щоб у процесі гри дошкільники на основі своїх вражень засвоювали зміст дій людей, призначення предметів, ставали активними учасниками пізнання дійсності;

2) виокремлення під час організації навчальних ігор (ігор-занять, ігор-інсценувань, демонстрації зразка ігрових дій, ігор-драматизацій) головного. У цьому процесі дитина вчиться переводити свій реальний життєвий досвід в ігровий умовний план, ставити перед собою ігрові завдання і вирішувати їх;

3) своєчасне оновлення ігрового середовища, підбір іграшок та ігрового матеріалу, зміст якого покликаний відтворити в пам'яті дитини недавні враження, спрямувати її на самостійне вирішення ігрового завдання, спонукати до різних способів відтворення дійсності;

4) організація спілкування з дітьми, спрямованого на формування прогресивних для кожного вікового періоду ігрових способів дій. Створюючи проблемні ситуації, вихователь має використовувати непрямі прийоми (порада, запитання, підказка тощо) для впливу на задум гри, розвиток сюжету, ускладнення способів відображення дійсності. За необхідності він включається у гру як рівноправний партнер, видозмінюючи ігрове середовище, коригуючи рольові стосунки.

Для збагачення ігрової діяльності дітей молодшого дошкільного віку вихователь повинен сприяти сталості задуму гри, розвитку його у певний сюжет, має вчити дошкільнят гратися поруч, а згодом і разом. Одним із основних прийомів педагогічного впливу є його рольова участь в іграх, що надає діям дітей цілеспрямованості і змістовності, сприяє їх об'єднанню для спільної гри, збагачує ігрові задуми, дії. Його запитання, звернені до дітей як до персонажів, сприяють становленню сюжетно-рольової гри, оскільки вони зі збагаченням гри

різноманітними діями, виникненням сюжету починають словами позначати свої ролі.

Якщо діяльність дитини перебуває на рівні предметних ігор, необхідно подбати про спеціальне навчання їх ігровим діям, елементам ігрової поведінки. Для цього використовують такі педагогічні прийоми, як пропозиція вихователем готового сюжету різної складності, демонстрація зразка ігрової дії, використання у грі разом з іграшками предметів-замінників. Активність дітей розвивають яскраві іграшки, що імітують знайомі їм реальні предмети. Предметні іграшки повинні відповідати за величиною (наприклад, набір лялькових меблів і ляльок) розміру руки дошкільника, його зросту.

У роботі з дітьми **середнього дошкільного віку** вихователь має орієнтуватися на збагачення змісту їхніх ігор, формування різних способів рольової поведінки, вміння підтримувати дружні стосунки. Включаючись у спільну гру дітей або інсценуючи певний ігровий сюжет, вихователь сприяє формуванню вміння співвідносити назву ролі з відповідними їй діями й атрибутами, виокремлювати паралельні та взаємодоповнювальні ролі, різні типи стосунків між рольовими позиціями (управління, підкорення, рівноправності). Використання ним різноманітних прийомів (запитання, поради, бесіди про зміст гри, розподіл ролей у ній тощо) забезпечує формування у дітей уміння організовувати спільні ігри.

У середньому дошкільному віці взаємини дітей концентруються навколо ролі й дотримання правил, до яких вона зобов'язує. Важливо, щоб ці правила орієнтували на утвердження високоморальних людських стосунків і почуттів.

Ігрова діяльність дітей **старшого дошкільного віку** має бути спрямована на формування їхніх умінь спільно вибудовувати і розвивати сюжет, розуміти партнерів по грі та узгоджувати свої дії з їхніми. Із цією метою вихователь може використовувати:

— спільний почерговий переказ казки або оповідання. Педагог у певний момент змінює розповідача, за необхідності нагадує подальший розвиток подій;

— спільне придумування казки або оповідання, які пізніше використовують як ігрові сюжети. Важливо, щоб залучені до реалізації цього завдання симпатизували одне одному, мали приблизно однаковий рівень ігрової діяльності;

— спільне розігрування сюжету казки або оповідання після того, як діти запам'ятали його. Це є необхідною умовою збагачення їхнього досвіду елементарної рольової поведінки. Добре знаючи дітей, вихователь вчить їх по-різному комбінувати (фантазувати, уявляти тощо) елементи ігрового сюжету.

Формування здатності розвивати різноманітні сюжети може відбуватися і в неігрових ситуаціях. Щодо цього є ефективними запропоновані італійським письменником Джанні Родарі такі прийоми:

— введення в казку, оповідання нового персонажа, нової ситуації;

— формування запитань у процесі бесід вихователя з дітьми;

— реалізація «бінома фантазії» (підбір двох персонажів, протилежних один одному, взятих з різних казок, смислових контекстів; діти повинні зблизити їх, об'єднати в новому оповіданні);

— умисна зміна ситуації, в якій діє конкретний персонаж.

Кінець гри, казки обов'язково має бути емоційним.

Види дидактичних ігор

Класифікація дидактичних ігор дає змогу простежити їх сутнісні особливості, використання яких забезпечує відповідний навчально-виховний ефект.

У дошкільній педагогіці дидактичні ігри розрізняють за навчальним змістом, ігровими діями і правилами, організацією і стосунками дітей, роллю вихователя тощо. Ці класифікації співвідносяться зі змістом навчання і виховання: ігри для сенсорного виховання, ігри, спрямовані на ознайомлення дітей з об'єктами і явищами навколишньої дійсності, на формування елементарних математичних уявлень, на мовленнєвий розвиток та ін.

Поширеною є класифікація дидактичних ігор за характером матеріалу, згідно з якою виокремлюють:

1. Ігри з предметами. У таких іграх використовують дидактичні іграшки (мозаїку, кубики), реальні предмети, різноманітний природний матеріал (листя, плоди, насіння). Поширені вони в народній педагогіці, яка, враховуючи потребу дитини у пізнанні предметів, створила сюжетні (ляльки, предмети побуту, овочі тощо) і безсюжетні (кулі, циліндри, пірамідки та ін.) дидактичні матеріали. Використання сюжетних дидактичних іграшок має багато спільного із сюжетно-рольовими іграми. Безсюжетні іграшки використовують для закріплення знань про властивості та якості предметів (розмір, кількість, колір, форму). У народних дидактичних іграшках закладено принцип самоконтролю. Це означає, що матрешка, пірамідка, грибок не закриються, якщо їх частини підібрані неправильно. У процесі ігрових дій (роз'єднання, з'єднання, зняття, нанизування та ін.) за певними правилами дитина освоює спосіб розв'язання дидактичного завдання.

Під час ігор із предметами та іграшками діти ознайомлюються з їх властивостями та ознаками, порівнюють, класифікують їх. Поступово їхня ігрова діяльність ускладнюється, вони починають вирізняти, об'єднувати предмети за однією ознакою (кольором, формою, призначенням), що сприяє розвитку логічного мислення. Дітей усе більше ваблять завдання, що вимагають усвідомленого запам'ятовування кількості та розташування предметів, зобов'язують до пошуку відсутньої іграшки тощо. У цьому процесі дошкільники збагачують знання про матеріал, з якого виготовляють іграшки, про необхідні людям у різних видах діяльності предмети. Ігри з природним матеріалом організовують під час прогулянок. Вони сприяють закріпленню знань про природу, формуванню і розвитку мислительних процесів (аналізу, синтезу, класифікації), вихованню бережливого ставлення до природи.

2. Настільно-друковані ігри. Вони передбачають дії не з предметами, а з їх зображеннями. Найчастіше вони зорієнтовані на розв'язання таких ігрових завдань: добір картинок за схожістю (деякі види лото, парні картинки), карток-картинок під час чергового ходу (доміно), складання цілого з частин (розрізні

картинки, кубики) тощо. Завдяки таким діям діти уточнюють свої уявлення, систематизують знання про навколишній світ, розвивають розумові процеси та операції, просторові орієнтації, кмітливість, увагу, формують організаторські вміння.

3. Словесні ігри. Вони є найскладнішими, оскільки змушують дітей оперувати уявленнями, мислити про речі, з якими на той час вони не діють, використовувати набуті знання у нових ситуаціях і зв'язках. У молодшому дошкільному віці ці ігри спрямовані на розвиток мовлення, уточнення і закріплення словникового запасу, формування вміння рахувати, орієнтуватися у просторі. У старшому дошкільному віці словесні ігри розвивають самостійність мислення, активізують розумову діяльність дітей. Як правило, дошкільникам доводиться описувати предмети, відгадувати їх за описом, за ознаками схожості та відмінності, групувати за властивостями, знаходити алогізми в судженнях, вигадувати власні розповіді.

Класифікація ігор за матеріалом наголошує на їх спрямованості на навчання, пізнавальну діяльність, але вона лише поверхово розкриває основи дидактичної гри: особливості ігрової діяльності дітей, ігрових завдань, ігрових дій і правил, організацію життя дітей, керівництво вихователя. Цій меті підпорядкована класифікація дидактичних ігор, запропонована О. Сорокіною, за якою виокремлюють:

1) **ігри-подорожі.** Відображають реальні факти і події через незвичайне: просте — через загадкове, складне — через переборне, необхідне — через цікаве. Вони покликані посилити враження, надати пізнавального змісту, казкової незвичайності, звернути увагу дітей на те, що існує поряд, але вони цього не помічають. Це може бути подорож у намічене місце, подолання простору і часу, подорож думки, уяви тощо;

2) **ігри-доручення.** Ігрове завдання та ігрові дії в них ґрунтуються на пропозиції що-небудь зробити: «Збери у кошик усі іграшки червоного кольору», «Дістань із мішечка предмети круглої форми» та ін.;

3) **ігри-припущення.** Їх ігрове завдання виражене в назвах: «Що було б...?», «Що б я зробив, якби...?» та ін. Вони спонукають дітей до осмислення наступної дії, що потребує вміння зіставляти знання з обставинами або запропонованими умовами, встановлювати причинні зв'язки, активної роботи уяви;

4) **ігри-загадки.** Розвивають здатність до аналізу, узагальнення, формують вміння розмірковувати, робити висновки;

5) **ігри-бесіди.** Основою їх є спілкування вихователя з дітьми, дітей між собою, яке постає як ігрове навчання та ігрова діяльність. Цінність таких ігор полягає в активізації емоційно-розумових процесів (єдності слова, дії, думки, уяви дітей), у вихованні вміння слухати і чути питання вихователя, питання і відповіді дітей, вміння зосереджувати увагу на змісті розмови, висловлювати судження.

Відповідно до *характеру ігрових дій* дидактичні ігри поділяють на (В. Аванесова):

- ігри-доручення. Ґрунтуються на інтересі дітей до дій з іграшками і предметами: підбирати, складати, роз'єднувати, з'єднувати, нанизувати тощо;

— ігри з відшукуванням предметів. Їх особливістю є несподівана поява і зникнення предметів;

- ігри з відгадуванням загадок. Вибудовуються вони на з'ясуванні невідомого: «Впізнай», «Відгадай», «Що змінилось?»;

- сюжетно-рольові дидактичні ігри. Ігрові дії, передбачені у них, полягають у відображенні різних життєвих ситуацій, у виконанні ролей (покупця, продавця, вовка, гусей та ін.);

- ігри у фанти або в заборонений «штрафний» предмет (картинку). Вони пов'язані з цікавими для дітей ігровими моментами: скинути картку, утриматися, не сказати забороненого слова тощо.

Функціонально всі види дидактичних ігор зорієнтовані на те, щоб навчати і розвивати дітей через ігровий задум. Ця їх автодидактична властивість зумовлює особливості роботи педагога щодо використання ігрових прийомів у розвитку дитини.

Педагогічне керівництво дидактичними іграми

Організація і керівництво дидактичними іграми передбачають роботу вихователя щодо підготовки до гри, проведення її, аналізу гри та її результатів.

Готуючись до проведення дидактичної гри, вихователь повинен підібрати її відповідно до програмних вимог виховання і навчання дітей певної вікової групи; визначити оптимальний час її проведення; підготувати необхідний дидактичний матеріал; вивчити й осмислити гру; продумати методи і прийоми керівництва нею; збагатити дітей знаннями й уявленнями, необхідними для розв'язання ігрового завдання.

Ознайомленню дітей зі змістом дидактичної гри сприяють демонстрування предметів, картинок, короткі бесіди, під час яких уточнюються їхні знання й уявлення. Розкриваючи хід і правила гри, вихователь повинен налаштувати дітей на дотримання її правил, спільно з ними з'ясувати найраціональніші способи досягнення передбачуваного результату. Безпосередня його участь залежить від віку, рівня підготовки дітей, складності дидактичного завдання, ігрових правил. Головне при цьому для педагога — спрямувати дії гравців порадою, запитанням, нагадуванням.

Вихователю найчастіше доводиться пояснювати ігрові правила, показувати способи дій дітям раннього і молодшого дошкільного віку. У повторних іграх він контролює виконання правил кожною дитиною. Із засвоєнням змісту і правил гри дошкільнята починають діяти самостійно, а педагог спостерігає і втручається лише для подолання труднощів, які можуть виникнути.

При ознайомленні з новою дидактичною грою дітей середнього і старшого дошкільного віку вихователь враховує їхній досвід, актуальні для них навчально-виховні завдання. Здебільшого він пояснює кілька суттєвих правил, а решту правил і окремих ігрових дій уточнює під час гри. Дітей підготовчої групи педагог знайомить зі змістом до початку гри, разом з ними аналізує ігрові правила і роз'яснює їх значення.

Під час підведення підсумків гри важливо, щоб вихователь правильно і справедливо оцінив дотримання дітьми встановлених правил. Об'єктивна, обов'язково доброзичлива оцінка є необхідною умовою ефективності дидактичних ігор як методу формування пізнавальної, рухової, комунікативної активності дошкільника, виховання моральної поведінки.

Аналіз гри передбачає з'ясування ефективності її підготовки і проведення, індивідуальних особливостей дітей, збагачення майбутніх ігрових задумів новим матеріалом.

Цілком доречною й ефективною є самостійна участь дошкільників у дидактичних іграх. Важливо тільки, щоб їх завдання і правила були доступними для дітей. Спочатку їх доцільно залучати до простих ігор. Здебільшого такі ігри мають прості правила, у них може брати участь будь-яка кількість дітей, легко можуть включитися всі бажаючі. Під час ознайомлення з грою вихователь повинен розглянути всі ігрові елементи, уточнити назви предметів, правила, порядок гри. Пропонуючи нову гру (того самого типу, але іншого змісту), слід спиратися на набуті знання і вміння дітей. Це скорочує час ознайомлення з грою, сприяє засвоєнню правил, привчає до раціональних способів вивчення нової гри. Поступово діти запам'ятовуватимуть і усвідомлюватимуть умови освоєння будь-якої нової гри. Такими умовами є знання її змісту і обладнання, ігрових завдань і дій, правил, порядку дій гравців.

Керівництво вихователя самостійними дидактичними іграми залежить від освоєння дітьми їх правил, знання й усвідомлення завдань. Педагог повинен продумано добирати ігри, враховуючи зміст виховної роботи в групі на конкретний період, інтерес дошкільників до ігор, їхнє особисте прагнення до взаємодії, створювати ігровий настрій, замінювати окремі ігри новими, урізноманітнювати ігрові дії тощо. Водночас слід уникати прямого навчання і керівництва ігровою діяльністю дітей.

Класифікація дитячих ігор.

Ігри дошкільників поділяють на види з урахуванням різних ознак. Найбільш поширена класифікація ігор складається з предметно-маніпулятивних, імітаційних (сюжетно-рольових), будівельно-конструктивних та режисерських (комбінаційних) ігор.

До першої належать експериментування (з природними об'єктами, з тваринами, з іграшками та іншими предметами) та самодіяльні сюжетні ігри (сюжетно-відображувальні, сюжетно-рольові, режисерські та театралізовані). Всі ці ігри мають спільну ознаку: вони є самодіяльними. Виникають за ініціативою самих дітей.

До другої групи належать навчальні (дидактичні, сюжетно-дидактичні, рухливі, "ігри з правилами") та дозвілєві ігри (інтелектуальні, ігри-забави, розваги, театральна гра, святково-карнавальні). Ці ігри виникають за ініціативою дорослих, але якщо діти добре їх засвоїли, то можуть гратись у них самостійно.

До третьої групи належать традиційні або народні ігри (обрядові, тренінгові, дозвілєві). При цьому провідною діяльністю у дошкільному віці виступають самодіяльні ігри дітей.

Крім цього у дитячій психології досліджуються також: ігри на теми літературних творів; ігри з тваринами; ігри у процесі малювання; комп'ютерні ігри; театралізовані ігри.

До найбільш поширених творчих ігор дошкільників належать будівельні ігри, у яких розгортання певного сюжету пов'язано із предметними діями по спорудженню та конструюванню з кубиків, конструкторів, допоміжних матеріалів з використанням піску, глини, камінців тощо. Ці ігри дозволяють дошкільнику імітувати трудову діяльність дорослого, розкриваючи перед ним властивості різноманітних будівельних матеріалів, закономірності з'єднання частин та деталей, гармонійне їх співвідношення. Таким чином, будівельна гра містить значний потенціал для розвитку інтелекту й творчості дошкільників.

Будівельні ігри та сюжетно-рольові пов'язуються тісними взаємними переходами. Створені споруди, будівлі, конструкції охоче використовуються дошкільником для декорування гри сюжетно-рольової: у "побудованих" кімнатах розгортається гра "у сім'ю", у спорудженому "приміщенні" відкривається "магазин" чи "лікарня". Поєднання сюжетно-рольових та будівельних ігор дозволяє дошкільнику повніше відобразити життя людей, змодельовати цілісний його процес, де вирізняються окремі етапи: спочатку спорудження, будівництво, потім використання споруди у важливих для людини цілях. Головна відмінність між будівельними й сюжетно-рольовими іграми полягає у їхньому змісті: будівельна носить предметний характер, а сюжетно-рольова - комунікативний,

коли моделюються відносини між людьми, виступаючими у різних своїх ролях. З віком дошкільників відмінності між будівельними й сюжетно-рольовими іграми все менш помітні: будівельна гра розгортається як сюжетно-рольова з визначенням сюжету й розподілом ролей. Водночас у будівельних іграх є ознаки, спільні з продуктивною діяльністю дошкільників: діти отримують реальний результат у вигляді споруди, архітектурного комплексу.

В іграх-драматизаціях зміст, ролі, ігрові дії зумовлені сюжетом і змістом певного літературного твору, казки. Вони подібні до сюжетно-рольових ігор: у їх основі лежить умовне відтворення подій, явищ, дій і взаємовідносин та присутні елементи творчості. Своєрідність ігор-драматизацій полягає у виконанні дітьми ролей у строгій відповідності до змісту літературного твору. Це відрізняє їх від режисерських ігор, де дитина вільно перебудовує сюжет, створює подібний сюжет до відомого їй за літературним твором; а також від театралізованих ігор, де присутній мотив гри "у театр". Як правило, основою ігор-драматизацій слугують казки. У казках образи героїв добре зрозумілі дітям, події розгортаються динамічно, вчинки мотивовані, у сюжеті виділяються чіткі етапи. Зручними для запам'ятовування є віршовані твори. У цих іграх формується мовлення і пам'ять дітей, вони засвоюють глибинний зміст твору, причинну зумовленість подій. Розвивається здатність дітей діяти у колективі, узгоджувати свою поведінку з іншими дітьми. Потреба зіграти роль відповідно до змісту казки розвиває здатність дитини виконувати інструкцію, утримувати її у своїй пам'яті.

Керівництво творчими іграми дітей

При плануванні **сюжетно-рольових та конструктивних ігор** вказують конкретні завдання впливу педагога на гру: збагачення її змісту, формування у дітей умінь грати з різними іграшками, встановлювати правильні відносини між дітьми, навчати їх новим ігровим діям, умінням будувати сюжет, утворювати умови для ігор та ін. При цьому вихователь приділяє увагу не тільки спільним, колективним, але й індивідуальним іграм дітей, висуваються завдання виховання поведінки дошкільників у грі: дружні відносини між дітьми, вміння враховувати інтереси оточуючих, ділитися іграшками, справедливо вирішувати конфлікти та ін.

Усі ці завдання плануються на тривалий термін і багаторазово повторюються в плані.

Збагачення змісту дитячих ігор - головне завдання керівництва ними. У плані воно відображається по-різному. Наприклад, може бути поставлене завдання збагачення змісту дитячих ігор без назви теми ("Прийняти участь в іграх Ніни, Тетяни, Вови". Допомогти їм вибрати іграшки, показати дії з ними). Так ігри проводять у молодших групах.

У групах дітей середнього і старшого дошкільного віку педагог, добре знаючи, у що і як грають його вихованці, може збагатити зміст конкретних ігор, наприклад: "Допомогти дітям збагатити зміст гри у дитячу бібліотеку: працівники бібліотеки не тільки видають книги дітям, вони розповідають їм про цікаві твори, турбуються про порядок, про збереження книжок, одержують нові видання".

Виділяючи завдання виховання взаємовідносин і поведінки дітей у грі, вихователь враховує їх активність і ігрові вміння. Наприклад: "Забезпечити, щоб під час гри у школу діти виконували роль вчителя по черзі. Допомогти Тетяні порадою, як виконувати цю роль"; "Прийняти участь у грі разом з Борисом. Протистояти його бажанню брати на себе тільки головну роль. Зацікавити виконанням другорядних ролей".

Збагачуючи ігрові інтереси дітей, педагог час від часу планує нові теми для ігор, використовуючи при цьому різноманітні прийоми.

По-іншому плануються **ігри-драматизації**. Спочатку дітьми засвоюється художній твір (казка, оповідання): ознайомити з ним, повторне читання, розповідь від імені героїв та ін. Спланувати виготовлення з дітьми нескладних ігрових атрибутів (елементів костюмів, декорації) та проведення самої гри. Гра-драматизація повторюється багаторазово, вона може стати змістом вечора розваг, бути показаною дітям інших груп, включена до сценарію свята. Усе це передбачається планом. З **рухливими іграми** знайомляться на заняттях фізичної культури, на прогулянках, навіть у приміщенні. Планування цих ігор співпадає з плануванням дидактичних ігор.

Колективне спостереження під час екскурсії.

Саме в його процесі розв'язують усі програмові завдання. Методика керівництва спостереження на екскурсії не відрізняється від методики проведення спостереження у повсякденному житті.

Які ж прийоми активізації мислительної діяльності дітей застосовують, організовуючи спостереження під час екскурсії?

Найголовніше – це правильна постановка запитань, коли діти дивляться на об'єкт. При цьому використовують запитання різних типів: репродуктивні (Якого кольору? Що робить? Як рухається?), пошукові (чому ластівки відлітають у теплі краї, а синички залишаються?). Кількість пошукових запитань у старшій групі має переважати. Процес пошуку відповіді спонукає дітей мислити, викликає інтерес. Проте не завжди діти можуть знайти правильну відповідь. У таких випадках вихователю варто самому пояснити незрозумілі дітям питання.

Крім пояснень у ході екскурсії вихователь може використовувати розповідь. Вона доречна тоді, коли педагог розповідає про те, що безпосередньо не можна побачити. Так, наприклад, розглядаючи ранньовесняну трав'янисту рослину медунку, необхідно скласти про неї розповідь, у якій особливу увагу звернути на причини її раннього цвітіння. Це та інформація, яку дитина безпосередньо не може сприйняти.

Основні рекомендації вихователю, який організовує екскурсію:

- екскурсія у природу – це не прогулянка, а ефективна форма освітньої роботи з дітьми. Неприпустимо замінювати екскурсії іншими формами роботи;
- заздалегідь визначте тему екскурсії, конкретизуйте програмовий зміст, вивчіть місцевість і складіть маршрут;
- максимально відшукайте інформацію про ті об'єкти, з якими ознайомлюватимете дітей;
- дотримуйтеся тематики екскурсії, не відволікайтеся;
- розповідайте лише про те, що можна показати;
- уникайте довгих пояснень;
- не залишайте дітей пасивними слухачами, залучайте їх до активної діяльності;
- не перевантажуйте дітей великою кількістю нових назв;
- умійте сконцентрувати увагу дітей на необхідному природному об'єкті;
- своєчасно помічайте втому дітей і зумійте закінчити екскурсію;
- обов'язково закріпіть враження дітей від екскурсії в інших видах роботи;
- не акцентуйте увагу дітей на їхній поведінці, інакше зникнуть усі враження від екскурсії.

Дослідницько - пошукова діяльність

Неодмінними складовими при організації та проведенні дослідно експериментальної діяльності у природі є використання педагогом різноманітних методів і прийомів. Вихователь обирає їх, зважаючи на специфіку об'єктів дослідження й особливості дитячого колективу

Основними методами даного виду діяльності є досліди, експериментальна робота, спостереження, бесіди, проблемні ситуації, словесно-логічні завдання, праця на природі, використання творів художньої літератури, ігри.

Як і будь-яка технологія, експериментально-дослідна діяльність має дотримуватися таких основних умов:

- максимальна відповідність обраного об'єкта меті та завданням, які вирішуються в процесі досліду;
- не проводити дослідів із незнайомими об'єктами та слідкувати за безпечністю їх для життя і здоров'я дитини; додержуватися вимог естетичності, оскільки яскравий об'єкт здійснює позитивний емоційний вплив на дитину;
- викликати в дітей співчуття, жалість по відношенню до об'єктів, які мають дефекти, формувати в дитини бажання створити чудо, перетворити неясне в яскраве шляхом дбайливого догляду;
- ураховувати, що не існує поділу об'єктів спостережень відповідно до вікових особливостей дітей, а є лише різниця у складності уявлень, які формуються в дошкільників.

Зважаючи на те, що становлення пізнавальної активності відбувається по-різному на різних вікових етапах (у молодшому віці дитина звертається із запитанням „чому?“ до дорослого, а старше дошкільня таке запитання ставить собі), то й характер взаємодії дорослого з вихованцями різного віку теж має бути різним. При цьому дорослий має спрямувати пізнавальну активність дітей на конкретні предмети та явища. Розповіді дітей про дані предмети та явища дають змогу встановити рівень пізнавальної активності кожного з них:

- діти з високим рівнем пізнавальної активності самостійно виділяють для себе пізнавальне завдання та здійснюють цілеспрямований пошук, установлюючи причинно-наслідкові зв'язки та відношення. Вони висувають кілька можливих варіантів, обґрунтовують, оцінюють події, активно розв'язують можливі конфлікти, намагаються з'ясувати причини того, що трапилося, та шляхи виходу із ситуації, легко відтворюють хід подій у минулому та передбачають, як вони складуться в майбутньому;

- діти із середнім рівнем пізнавальної активності розуміють характер зображених подій, але не вміють установити їх причини, виражають своє ставлення не до самої ситуації, а тільки до окремих персонажів, виділяють тільки одну причину того, що трапилося, і вважають її єдиною. Ставлять багато запитань замість самостійного пошуку відповідей;

- діти з низьким рівнем пізнавальної активності обмежуються переліком зображених персонажів або дій без установалення залежності чи зв'язку між ними. Вагаються у визначенні причин подій.

Кожний рівень пізнавальної активності зумовлений своїми причинами, тож і робота з дітьми відповідно потребує різних видів взаємодії з ними дорослих (насамперед вихователя та батьків).

Структура дослідю

Перший етап – підготовка до пошукової діяльності в природі – має бути спрямований на виявлення їхніх знань про певні об'єкти та природні явища і створення атмосфери зацікавленості.

Цьому сприятимуть доречно поставлені запитання, цікава розповідь дорослого. Так, наприклад під час гри малят з повітряними кульками вихователь може запитати: „ Як ви гадаєте, яка з повітряних кульок важча: та, що наповнена повітрям, чи порожня? ”.

Другий етап – початок дослідю. Він розпочинається із висування припущень. Якщо діти мають необхідні знання, вони можуть самі висувати припущення у вигляді певних висловлювань. (Легка та кулька, що може літати, тобто наповнена повітрям). Якщо вони будуть правильні: вихователєві слід підтвердити це дослідюм. Неправильні припущення треба спростувати. Після цього дослідю має обговорюватися. Всі умови в перебігу обговорення повинні бути однакові, окрім якоїсь одної. Це необхідно для того, щоб забезпечити чистоту експерименту. Наприклад, щоб перевірити наведене вище припущення, необхідно зважити обидві кульки, вагу яких ми порівнюємо, тобто наповнену повітрям і порожню. Та спочатку треба перевірити, чи однакові за всіма параметрами: кольором, формою, розміром. А щоб переконатися в тому, що вони однакові і за вагою, обидві кульки слід зважити перш ніж одну з них наповнити повітрям.

Третій етап - перебіг дослідю та подальший обмін думками. В наведеному прикладі – одну з кульок наповнюють повітрям і знову зважують на терезах. Результати зважування порожньої кульки і кульки, яку наповнено повітрям порівнюють.

Четвертий етап – заключний, на якому відбувається обговорення результатів дослідю. Отже, робляться певні висновки, тобто початкові припущення підтверджуються або спростовуються.

Залежно від обсягу та складності організації і проведення дослідю може бути як цілим заняттям, так і його компонентом. Слід пам'ятати, що нові знання як результат самостійного „ відкриття ” дитини мають формуватись на знаннях, попередньо нею засвоєних. Отже, нескладні дослідю проводять під час занять, екскурсій у природу, прогулянок, цільових прогулянок та праці в природі з метою закріплення, узагальнення та систематизації знань дітей дошкільного віку.

Особливості організації занять у ДНЗ

Організоване навчання у формі занять проводиться з 3-го року життя. Кількість та тривалість занять:

- для дітей 3-го року життя – 1-2 на день, тривалістю 10-15 хв.;
- для дітей 4, 5-го року життя – 1-2 на день, тривалістю 15-20 і 20-25 хв.;
- у старшому дошкільному віці – 2-3 заняття на день впродовж 1-1,5 години щодня, тривалістю 25-30 і 30-35 хв.

Найсприятливіший час для занять з 9.00 до 11.00 год.

Розпорядок занять у ДНЗ є мобільним, гнучким, динамічним.

Класифікація занять:

1. За змістовим напрямом

2. За дидактичними цілями

3. За способом організації дітей

4. За специфікою поєднання і використання методів, прийомів, засобів навчання

За змістовим напрямом:

1. Традиційний розподіл занять.
2. За лініями розвитку (відповідно Комплексної програми).

За спрямованістю змісту:

1. Односпрямовані або предметні.
2. Різнострамовані або міжпредметні: інтегровані та комплексні.

За дидактичними цілями:

1. Заняття на повідомлення нової інформації, формування нових знань і умінь (предметні, навчально-ігрові, навчально-пізнавальні)

2. Заняття на закріплення знань і раніше набутих умінь, систематизацію накопиченого досвіду (інтегровані, комплексні, навчально-пізнавальне, сюжетно-ігрове - має єдину сюжетну лінію, яка є стрижнем усього заняття і визначає його логіку (театралізація, драматизація, ігрові ситуації, рухливі, словесні ігри тощо), ігрове – побудоване на основі певного сюжету та має всі ознаки гри: ігрові ролі, правила, дії, підбиття підсумків.

3. Змішані заняття, що поєднують повідомлення нових знань, формування нових умінь із повторенням, закріпленням, систематизацією та застосуванням набутих знань, умінь, навичок.

4. Підсумково-контрольні заняття (різнострамовані: інтегровані та комплексні; односпрямовані: предметні; заняття-шоу, заняття-гра, заняття-змагання).

За способом організації дітей:

1. Фронтальні (загальногрупові з усією групою).
2. Підгрупові (від 8 до 15 дітей).
3. Індивідуально-підгрупові (індивідуально-підгрупове (від 4 до 8 дітей).

4.Індивідуальні (від 1 до 4 дітей).

Загальногруповий спосіб- найдоцільніший для проведення інтегрованих та комплексних занять.

Підгруповий спосіб - найдоцільніший для проведення предметних занять (зменшується кількість дітей, легше врахувати рівень розвитку *психічних процесів, організувати індивідуальну роботу, надати допомогу*).

Індивідуальні заняття- важливий елемент системи навчання для всіх дітей групи, проводиться у зручний для педагога і дитини час, дає змогу максимально врахувати індивідуальні особливості та потреби кожної дитини. Це форма організації дітей, яка виконує декілька функцій: навчальну, розвивальну, корекційну, контролюючу.

У залежності від пріоритету тієї чи іншої функції, виділяються такі типи індивідуальних занять.

◆навчальне індивідуальне заняття планується за наявності одного чи декількох дітей, які мають за різних обставин значні недоліки в обсязі знань, умінь або навичок. Навчальне індивідуальне заняття може мати випереджаючий характер, тобто готувати дітей до сприймання складного матеріалу з будь-якого розділу програми.

◆розвиваюче індивідуальне заняття проводиться з метою поглиблення та поширення знань дошкільників, із підвищення мотивації до навчальної діяльності. Реалізація цього типу індивідуального заняття можлива за умов, якщо в його основу покладено мотив, тобто бажання висловити думку, щоб повідомити, довести,переконати, спонукати до дії.

◆корекційне індивідуальне заняття планується і проводиться з метою усунення деяких недоліків у знаннях дітей. Зміст означеного заняття планується на засадах аналізу результатів контрольної-діагностичних зрізів, проведеного заняття тощо.

◆контрольно-діагностичне індивідуальне заняття проводиться з метою контролю та аналізу сформованості пізнавальних процесів, потреб, обсягу знань, умінь і навичок тощо.

◆комбіноване індивідуальне заняття планується з декількома дітьми, які мають недоліки в знаннях з різних розділів програми. Тоді до роботи з кожною дитиною висуваються різні цілі.

За специфікою поєднання і використання методів, прийомів, засобів навчання заняття поділяються на:

1.Комбіновані (комбінування різних методів та прийомів).

2.Ігрові (комплекс освітніх завдань розв'язується за допомогою спеціально підібраних ігор) та сюжетно-ігрові (насичуються ігровими ситуаціями, сюрпризними моментами, підпорядковуються єдиному сюжету).

3. Домінантні (домінують певні засоби розвитку або види діяльності).

4. Бінарні, заняття-дзеркало, заняття-пошук.

5. Міні-заняття

Інноваційні види занять:

- комплексне - складається з декількох взаємопов'язаних між собою частин, які підкоряються єдиній меті, як правило, з одного розділу програми (проводяться з I молодшої групи з розділу "мовленнєве спілкування");

- тематичне - підпорядковується одній темі та одній меті (наприклад, тематичне заняття з мовленнєвого спілкування на 4-му тижні кожного місяця). Проводяться з I молодшої групи;

- сюжетно-динамічне - підпорядковується визначеному сюжету (казковому чи з довкілля), проводиться в русі та в ігровій формі вже з молодшого дошкільного віку; - комбіноване - складається з декількох частин, майже не пов'язаних між собою (частіше - з двох);

- домінантне - побудоване на основі комбінованого, коли приділяється увага якомусь виду діяльності, а інші - допоміжні (воно може мати і тему, і сюжет);

- інтегроване - об'єднує декілька розділів програми та видів діяльності навколо однієї теми (проблеми), що дає можливість сформувати цілісну систему розуміння дитиною довкілля. Інтегровані заняття розширюють пізнавальні можливості дітей, підвищують ефективність навчально - виховного процесу. Найкраще інтегрувати заняття та види діяльності, які вимагають від дитини розумового навантаження та підвищеної пізнавальної активності, із заняттями художньо - естетичного циклу (художня література, образотворча діяльність, музика, театралізована діяльність).

Організація трудової діяльності в ДНЗ

При організації трудової діяльності у дошкільному навчальному закладі педагог має враховувати її специфіку. Дитяча праця тісно пов'язана з грою: вона виникає з гри, мотивується певними ігровими потребами, далі розгортається у межах предметно-практичної діяльності й спершу зосереджена на процесі, а не на результаті. Поступово, по мірі систематичного залучення дітей до різних видів трудової діяльності не лише через гру, а й спеціальні організаційні форми праця відокремлюється від гри, набуває самостійного значення. Вона стає першим випробуванням сил, вправлінням у практичному діянні, де відбувається розуміння значущості праці для близьких та оточуючих людей, усвідомлення відносин відповідальної взаємозалежності й обов'язковості підпорядкування загальноприйнятим нормам, формується працелюбність, відчуття радості від корисності власної праці, а також є можливості для емпатійних проявів, виявлення ініціативи, наполегливості, самовладання тощо.

Організація трудової діяльності у дошкільному навчальному закладі спрямовується на вирішення низки завдань пізнавального, соціально-морального, емоційно-ціннісного, мовленнєвого, фізичного, креативного розвитку: ознайомлення із працею дорослих; формування уявлень про соціальну значущість праці; виховання на цій основі інтересу й поваги до праці інших людей, бажання долучатися до посильної трудової діяльності; формування мотиваційної готовності до трудових зусиль; формування елементарних трудових умінь і навичок; стимулювання до творчого застосування здобутих знань та умінь у реальних життєвих ситуаціях; збагачення досвіду соціальної комунікації у процесі організованої і самостійної трудової діяльності; вдосконалення життєво важливих рухів, розвиток фізичних якостей та ін.

Упродовж усього дня організовуються різні види ігор з урахуванням віку дітей, їхніх ігрових інтересів, місця гри в режимі дня, місця проведення, змісту попередніх і наступних форм роботи, сезонних умов, ступеня фізичного та інтелектуального навантаження на дітей.

Вихователь планує працю з дітьми в формі дидактичних ігор, вправ з дидактичним матеріалом. Необхідно також планувати виховання поведінки і культурно-гігієнічних навичок в дидактичних іграх.

У плані необхідно відобразити працю дітей по різних видах (самообслуговування, господарчо-побутова, праця в природі, ручна праця).

Потрібно передбачити ознайомлення дітей з працею дорослих: спостереження за діяльністю працівників дитячого садка та іншими видами праці.

Елементи організованої трудової діяльності

Доручення використовуються на кожному віковому етапі в усіх видах праці, протягом усього дня. Вони, як правило, надходять від дорослого, різноманітні за складністю (прості, складні), способом організації дітей (індивідуальні або спільні), часом виконання (короткотривалі, епізодичні, довготривалі). Вихователь пропонує дітям різні за змістом доручення: пов'язані з іграми, організацією занять і побутових процесів, виконанням окремих прохань дорослих або дітей.

Чергування як більш складна форма організації праці у порівнянні з дорученнями запроваджуються з 5-го року життя. З урахуванням вікових та індивідуальних можливостей діти поступово залучаються до чергувань у куточку живої природи, по заняттях, в їдальні, ігрових осередках та ін. На початковому етапі чергування організуються як праця дітей поруч за визначеним педагогом колом обов'язків і дій, а в подальшому дітей привчають самостійно домовлятися про розподіл завдань й нести спільну відповідальність за кінцевий результат.

Колективна праця організовується з дітьми старшого дошкільного віку 1-2 рази на тиждень. У такий спосіб частіше організується господарсько-побутова, художня, праця у природі. Для колективної праці діти можуть бути організовані як фронтально (всією групою), так і підгрупами. Важливо враховувати індивідуальні особливості дітей при об'єднанні їх для колективної праці. Зокрема, доцільно об'єднувати дітей високого рівня співробітництва, активних з однолітками низького рівня, які їм симпатизують, більш пасивними у взаєминах, а у різновікових групах варто до колективу старших дошкільників залучати молодших за віком для взаємозбагачення життєвого досвіду дітей обох вікових категорій.

Педагогічне керівництво самостійною діяльністю дошкільників

Пряме керівництво

Пряме (безпосереднє) керівництво здійснюється безпосередньо під час самостійної дитячої діяльності. Воно передбачає **застосування певних прийомів**, які спрямовуються на те, щоб:

- допомогти дітям обрати близький до їхніх уподобань, співзвучний із настроєм і конкретною ситуацією вид діяльності, визначитися з її конкретним змістом – що будуть малювати або ліпити, в яку гру гратимуть, про що хочуть поговорити, розповісти тощо;
- підтримати порадами, підказками, допомогти вибрати зручне місце для самостійних занять, необхідні атрибути, іграшки, приладдя, обладнання з урахуванням бажань, інтересів, претензій різних дітей так, аби діти не заважали одне одному, а отже, попередити виникнення конфліктів;
- за потреби націлити малят на раціональні способи дій, зручний порядок виконання завдання або творчого задуму;
- посприяти об'єднанню дітей для спільної діяльності, якщо їхні бажання співпадають, або навпаки, розвести їхню діяльність у просторі й часі при потенційній можливості виникнення конфліктної ситуації;
- вносити періодичні зміни до змісту обраної діяльності, варіювати способи виконання;
- спрямовувати дітей на об'єктивну самооцінку й визначення перспективи продовження обраної справи в інший час;
- забезпечити оптимальні фізичні і психічні навантаження на дітей, чергування навантажень і відпочинку, мотивувати вчасну зміну статичних положень і динамічних занять, видів діяльності тощо.

Здійснюючи безпосереднє керівництво вільною діяльністю, не варто надмірно опікувати дітей, тримати під контролем кожний їхній крок, часто втручатися в їхні дії та постійно коригувати стосунки. Натомість слід **надавати малютам більше самостійності**, можливість виявляти власну активність і креативність, не пригнічуючи їхньої ініціативи, а допомагаючи самостійно здійснити задумане. Кожному педагогу важливо усвідомити, що «рушієм розвитку була, є і буде само активність дошкільника, творчий, а не репродуктивний її характер», як наголошено у Коментарі до Базового компонента дошкільної освіти в Україні.

Непряме керівництво

Непряме (опосередковане) керівництво самостійною дитячою діяльністю з боку вихователя відбувається за допомогою низки чинників, що створюють умови для появи й подальшого якісного перебігу процесу цієї діяльності.

Серед цих чинників **першочергове значення мають:**

- систематична робота зі створення достатнього запасу вражень про навколишній світ, знань, умінь і навичок, формування життєвого досвіду в процесі організації життєдіяльності у дошкільному закладі, вдома та за її межами;
- грамотне, педагогічно виважене облаштування розвивального природного і предметно-ігрового середовища, яке спонукало б до самостійних занять різними видами діяльності, приваблювало і зацікавлювало, давало поштовх дитячій уяві та фантазії;
- організація навколо дитини соціального середовища, насиченого відповідним її віку контактами з однолітками, молодшими і старшими за віком дітьми, рідними і близькими, а також дорослими сторонніми людьми;
- охорона і плекання внутрішнього світу кожної дитини та визнання її права вважати своєю певну частину довкілля;
- періодична зміна розвивального середовища шляхом внесення до нього нових компонентів, наприклад іграшок, обладнання, рослин, нових знайомств, та його переобладнання;
- раціонального розміщення різних компонентів цього середовища у фізичному просторі; яке не лише спонукало б до вільного вибору виду діяльності й задовольняло потреби дітей у проявах різних видів активності, але й уможливило інтимізацію дитячого життя, тобто надавало можливість, зокрема, наодинці попрацювати з конструктором, причепуритися та приміряти елементи театральних костюмів перед дзеркалом й самостійно розіграти уявну роль тощо.

Якщо непряме (опосередковане) керівництво самостійною дитячою діяльністю зберігає свою актуальність на всіх етапах дошкільного дитинства, то пряме (безпосереднє) домінує у ранньому та молодшому дошкільному віці. У старшому дошкільному віці за умови своєчасно розпочатої роботи з організації самостійної діяльності дітей прийоми прямого керівництва застосовуються рідше – за потребою кожної конкретної ситуації. Зрештою, **педагоги не повинні пускати на самоплив самостійну діяльність своїх вихованців**, а дбати про її виведення на гідний рівень, відповідний віку та індивідуальним можливостям дітей, майстерно застосовуючи весь арсенал прийомів як опосередкованого, так і безпосереднього керівництва. При цьому від педагога вимагається особлива уважність та спостережливість, щоб своєчасно помітити, виявити у процесі самостійної діяльності спеціальні здібності, обдарованість дошкільників та спільно з батьками посприяти їхньому подальшому розвитку.

Рекомендації щодо роботи з дітьми під час воєнного стану

В першу чергу слід приділити увагу заходам безпеки в разі надзвичайної ситуації. Відповідно до додатка 3 до листа МОН “Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні” від 02.04.2022 № 1/3845-22 розроблено наступні пам’ятки: “План дій вихователя в разі укриття в приміщенні закладу”, “План дій на випадок блокування”, “План дій евакуації за межі закладу”, “Як діяти в разі надзвичайної ситуації”.

У реаліях сьогодення особливо значущим є розуміння, що життя постає найвищою цінністю людини (Загальна декларація прав людини, Декларація прав дитини, Конвенція про права дитини, нормативні документи ЮНІСЕФ), а потреба в безпеці є однією з базових потреб особистості (А. Маслоу). У Законі України “Про освіту” метою дошкільної освіти визначено забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок.

Організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану слід відповідно до Базового компонента дошкільної освіти (2021) та враховувати під час взаємодії з дітьми “Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти”. Оскільки Стандарт дошкільної освіти є актуальним у будь-який час, утверджує політику держави в галузі дошкільної освіти, то заклади дошкільної освіти мають відповідати його вимогам і під час дії воєнного стану.

Під час організації взаємодії з дітьми працівникам закладу дошкільної освіти слід послуговуватися листом МОН № 1/9-766 від 12.12.2019 “Щодо комунікації з дітьми дошкільного віку з родин учасників ООС/АТО, внутрішньо переміщених осіб та організації взаємодії з їхніми батьками”. Освітня діяльність закладу дошкільної освіти здійснюється на основі розробленого плану роботи на навчальний рік і літній період та за такими рекомендаціями:

1. Організувати освітній процес з урахуванням воєнної ситуації у населеному пункті (очний, змішаний, дистанційний).

2. Враховувати особливості дітей дошкільного віку під час організації освітнього процесу в дистанційному форматі. Такі заняття, у разі згоди батьків, з дітьми молодшого та середнього дошкільного віку проводяться не більше 10 хвилин, старшого дошкільного віку — 15 хвилин.

3. Перевіряти технічне налаштування, обов'язково звертати увагу на налаштування веб-камери, її необхідно встановити на рівень очей або трохи вище, адже діти повинні бачити очі педагога, важливо дивитися у камеру.

4. Під час зйомки прагніть до створення коротких і дидактично продуманих відеороликів. Два п'яти хвилинних відео будуть переглянуті з набагато більшою ймовірністю і корисністю, ніж одне десятихвилинне.

5. Використовуйте режим демонстрації екрану. Простий спосіб створити відеозаняття — це записати показ ваших слайдів. Але не забувайте, що це досить швидкий спосіб втомити дітей, якщо ви не тримаєте екран активним. Слайди повинні бути рухомими. Додайте більше переходів і анімацій, використовуйте курсор миші або режим малювання, щоб виділити, підкреслити щось важливе на слайді.

6. Співпрацювати та організовувати зворотний зв'язок з батьками дітей, через вебсайт закладу, програми Skype, Viber, WhatsApp, Telegram та соціальні мережі з питань стану здоров'я дитини, особливостей навчання, виховання, розвитку дітей при використанні дистанційного та змішаного видів комунікації. Результати зворотного зв'язку сформуєть основу для планування консультативної та методичної допомоги батькам з різних питань виховання дітей.

7. Інформувати батьків щодо допомоги дітям у подоланні негативних наслідків травмуючих подій та адаптації до нових обставин їхнього життя. Для цього практичні психологи мають вести постійне спостереження за ними, а вихователі — враховувати в освітній роботі дані моніторингу психічного стану дітей, організовувати емоційнопідтримувальну мовленнєву комунікацію, використовувати індивідуально дібраний комплекс технологій психолого-педагогічного супроводу.

8. Формувати бібліотеку онлайн-матеріалів для організації освітнього процесу. Бібліотека може зберігатися у хмарі з подальшим надсиленням доступу усім стейкхолдерам.

9. Використовувати публікації психолого-педагогічного та методичного спрямування, зокрема на сайті МОН “Сучасне дошкілля під крилами захисту” у Telegram-каналі «Підтримай дитину» <https://t.me/pidtrumaidutuny>.

10. Проводити роботу з батьками щодо психологічного супроводу дитини у воєнний час, надавати консультативну підтримку щодо допомоги дітям впоратися з тривожністю під час воєнних дій.

11. Залучати дітей до самостійного виготовлення поробок, малюнків, будь-яких проєктів, адже швидке усвідомлення результату підвищує відчуття спокою і сили.

12. Спостерігати за поведінкою дитини. У разі регресивного стану (відкатування в поведінці та реакціях до більш раннього віку) доречними будуть тілесні ігри та вправи.

13. Організовувати педагогічний супровід дітей дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та їхніх батьків щодо формування навичок

безпечної поведінки, стресостійкості, збереження фізичного, психологічного, емоційного здоров'я із застосуванням освітнього процесу у дистанційному та змішаному форматі.

Необхідними умовами якісної інклюзивної освіти, зокрема в умовах дистанційної взаємодії є:

- створення інклюзивного освітнього простору, яке відповідає б потребам і можливостям кожної дитини та забезпечувало належні умови для здобуття освіти в дистанційних умовах (здійснюється через застосування низки ІКТ, веб і хмарних технологій, адаптації або модифікації тощо з дотриманням таких складових, як: фізичне (загальний дизайн кімнати з урахуванням осередків діяльності, матеріалів, меблів та ін.), соціальне (охоплює взаємодію, яка відбувається в групі між однолітками, педагогами та членами сім'ї) та часове середовище (сукупність, послідовність та тривалість процедур та заходів, що відбуваються у ЗДО протягом дня).

Для дітей, чиї особливі освітні потреби не вдається задовольнити через технології універсального дизайну в умовах дистанційної освіти, здійснюється відповідна адаптація та / або модифікація змісту, процесу, результатів навчання та онлайн середовища, відповідно до індивідуальної програми розвитку дитини та поточної ситуації щодо факторів середовища; - проектування освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами може здійснюватися з урахуванням рекомендацій, що подані у порадику для педагогів ЗДО «Середовище, що належить дітям» ;

- надання освітніх, психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг;

- забезпечення партнерства вихователя й асистента вихователя (складання графіку роботи; підбір базових інструментів та платформ для створення комунікативного простору;

- планування освітнього процесу та режимних моментів, підготовка, адаптації, наповнення освітнього середовища, зокрема й онлайн;

- присутність під час онлайн-занять, у тому числі й з метою здійснення спостережень та фіксування результатів у журналі спостережень (форма ведення — довільна, визначається в ЗДО) для вивчення взаємодії, проявів індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та задоволення потреб дітей групи;

- участь у розробленні та наповненні індивідуальної програми розвитку, у тому числі у підготовці інформації для учасників засідання команди психолого-педагогічного супроводу за результатами спостереження за дитиною з особливими освітніми потребами);

- здійснення моніторингу виконання індивідуальної програми розвитку та задоволення особливих освітніх потреб дітей в умовах дистанційної освіти: синхронне спостереження за процесом виконання дитиною завдання, рівнем самостійності та труднощами, які в неї виникають, участь батьків та ін.

Такі фрагменти надаються за попередньою погодженістю між батьками та педагогами. Забороняється поширення та демонстрування фрагментів іншим особам без дозволу батьків.

7. Підвищувати власний фаховий рівень з оволодіння цифровими інструментами для забезпечення якості дошкільної освіти відповідно до суспільних викликів. Зокрема, за допомогою реєстрації і проходження різних онлайн-курсів на платформах суб'єктів підвищення кваліфікації.

8. Вивчати та поширювати досвід педагогів, зокрема з інших країн щодо організації роботи з дітьми дошкільного віку під час військових дій.

У роботі з батьками доцільно використовувати онлайн-матеріали, розміщені на сайті МОН “Сучасне дошкілля під крилами захисту”, “THE LEGO FOUNDATION” – ігрові онлайн-взаємодії для дошкільнят.

На допомогу батькам дошкільників педагоги та дитячі психологи за підтримки МОН створили Telegram-канал “Підтримай дитину” (<https://t.me/pidtrumaidutuny>), де розміщено прості рекомендації, ігри та розвивальні вправи, які можна виконувати в сховищі, вдома чи під час евакуації.

Матеріали (ігри, вправи, завдання, аудіоказки, словесні ігри, завдання для артикуляційної гімнастики тощо) оновлюються щоденно. Всі публікації доступні для використання за наявності мобільного телефону та навіть нестабільного інтернету. Це допомагає вимушено переміщеним родинам користуватися матеріалами без перешкод. Варто зазначити, що частина матеріалів розроблена чи адаптована для дітей з ООП.

На допомогу педагогічним працівникам закладів дошкільної освіти у контексті роботи з подолання кризових ситуацій та ліквідації їх наслідків в освітньому середовищі рекомендуємо Пам'ятку для керівників закладів освіти (“Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту”: навчально-методичний посібник. – К. : Агентство “Україна”. – 2015. – 176 с.)